

KNJIŽNICA IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA

Polona Homec

**BRALNO SVETOVANJE ODRASLIM BRALCEM V
KNJIŽNICI IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Škofja Loka, 2020

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisana Polona Homec izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom: Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice: Polona Homec

V/Na Škofja Loka, dne 26. 11. 2020

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Polona HOMEK

Naslov pisne naloge: Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka

Kraj: Škofja Loka

Leto: 2020

Št. strani: 50 Št. slik: 22 Št. preglednic: 0

Št. prilog: 2 Št. strani prilog: 8 Št. referenc: 28

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Tina Oman

UDK: 028.8-053.8:027.022(497.4Škofja Loka)

Ključne besede: splošne knjižnice, branje, svetovanje, bralci

Izvod: Izvleček: Bralno svetovanje je del referenčne storitve vsake splošne knjižnice. Pri bralnem svetovanju knjižničar svetuje uporabnikom knjižnice gradivo, ki bi zadovoljilo njihovo potrebo po branju v prostem času. Poleg neposredne komunikacije z uporabniki knjižnice lahko bralno svetovanje poteka tudi pasivno, npr. z razstavljanjem gradiva, pripravo priporočilnih seznamov itd. V prvem delu naloge predstavimo bralnega svetovanja kot je opredeljeno v strokovni literaturi, v drugem delu pa predstavimo rezultate raziskave storitve bralnega svetovanja v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka. Namen raziskave je bil pridobiti pogled na storitev bralnega svetovanja s strani knjižničarjev (n = 14) in članov knjižnice (n = 39) ter ugotoviti, ali v knjižnici obstaja potreba po izboljšanju bralnega svetovanja in kakšno je zadovoljstvo članov knjižnice s to storitvijo. Večina vprašanih članov pravi, da so bili pogosto ali vedno zadovoljni s predlogi knjižničarke. Glede lastnosti svetovalnega knjižničarja so se tako vprašani knjižničarji kot člani knjižnice strinjali, da sta pri svetovanju zelo pomembni prijaznost in komunikativnost. Glede novih načinov priporočanja gradiva se člani najbolj zanimajo za priporočanje gradiva v spletni obliki (Facebook, spletna stran knjižnice). Na koncu naloga vsebuje tudi nekaj predlogov za izboljšanje storitve.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
2	SPLOŠNA KNJIŽNICA IN BRALNA KULTURA	2
3	REFERENČNA SLUŽBA V SPLOŠNI KNJIŽNICI.....	4
4	BRALNO SVETOVANJE	5
5	KNJIŽNIČAR SVETOVALEC.....	8
6	PRIPRAVA KNJIŽNIČARJA NA SVETOVALNO DELO	10
7	PASIVNO BRALNO SVETOVANJE	13
8	KNJIŽNICA IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA	14
9	PODOBNE RAZISKAVE.....	15
10	RAZISKAVA	16
	10.1 RAZISKOVALNI PROBLEM.....	16
	10.2 METODOLOGIJA	17
11	REZULTATI.....	18
	11.1 REZULTATI ANKETE ZA KNJIŽNIČARJE.....	18
	11.2 REZULTATI ANKETE ZA ČLANE KNJIŽNICE	26
12	ANALIZA IN ZAKLJUČKI.....	31
13	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	36

KAZALO SLIK

Slika 1:	Delovne izkušnje knjižničark v letih.....	18
Slika 2:	Pogostost bralnega svetovanja v tipičnem tednu.....	18
Slika 3:	Samoocena svetovalnega dela po mnenju knjižničark.....	18
Slika 4:	Odstotek vprašanj uporabnikov pri referenčnem delu, ki se nanašajo na bralno svetovanje po ocenah knjižničark.....	19
Slika 5:	Pogostost pristopa k uporabniku z namenom svetovanja za branje.....	19
Slika 6:	Pogostost zahtev uporabnikov pri bralnem svetovanju po oceni knjižničark	20
Slika 7:	Knjižničarjeva izbira pomoči, ko uporabniku ne zna svetovati	21
Slika 8:	Pogostost knjižničarjevega povabila uporabniku k deljenju mnenja o ustreznem bralnem svetovanju.....	22
Slika 9:	Lastnosti svetovalnih knjižničarjev glede na pomembnost po mnenju knjižničark....	22
Slika 10:	Spretnosti svetovalnih knjižničarjev glede na pomembnost po mnenju knjižničark	23
Slika 11:	Dejavnosti pri bralnem svetovanju glede na koristnost	24

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Slika 12: Pogostost spremljanja knjižnih recenzij	24
Slika 13: Potreba po objavljanju seznama knjižnih novosti	25
Slika 14: Starostna struktura anketiranih članov KIT Škofja Loka.....	26
Slika 15: Prošnja za nasvet knjižničarke	26
Slika 16: Zadovoljstvo s predlogom knjižničarke	27
Slika 17: Lastnosti svetovalnega knjižničarja glede na pomembnost po mnenju članov knjižnice	28
Slika 18: Značilnosti gradiva glede na pomembnost po mnenju članov knjižnice	29
Slika 19: Ideje za branje	29
Slika 20: Izbira razstavljenih knjig	30
Slika 21: Poznavanje radijske oddaje Beremo skupaj	30
Slika 22: Možnosti za priporočanje gradiva po zanimanju članov.....	31

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik za člane knjižnice.....	I
Priloga 2: Anketni vprašalnik za knjižničarje svetovalce.....	IV

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem zaposlenim v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka. Posebna zahvala gre mentorici Tini Oman, ki mi je v času praktičnega usposabljanja nudila pomoč in podporo ter mi bila za zgled.

1 UVOD

Referenčna dejavnost v knjižnicah je ena od najstarejših storitev, ki se izvaja v knjižnicah. Naloga knjižničarja pri tem je, da uporabniku posreduje informacije in mu pomaga pri iskanju gradiva.

Eden od vidikov dela referenčnega knjižničarja v splošnih knjižnicah je svetovanje za branje. Z bralnim svetovanjem splošna knjižnica izpolnjuje vlogo razvijanja bralne kulture. Bralno svetovanje se od klasičnega referenčnega dela v nekaterih segmentih razlikuje. Od knjižničarja zahteva določene kompetence in pripravo na opravljanje tega dela. Zahtevnost bralnega svetovanja se skriva v ugotavljanju bralčevega okusa in dobrem poznavanju gradiva za branje v prostem času. Knjižničar uporabnikom lahko svetuje neposredno s pogovorom o željah uporabnikov po branju, lahko pa svetuje tudi posredno z razstavo knjig, priporočilnimi seznamami itd. Cilj enega in drugega je razvijanje in utrjevanje bralnih navad uporabnikov.

Izbire za branje je v današnjem času zelo veliko. Pomoč bralcem in usmerjanje v veliki količini gradiva nudijo knjižničarji svetovalci s svojimi veščinami in znanjem. V nalogi se bomo posvetili svetovalnemu delu odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka (KIT Škofja Loka). Knjižnica izvaja knjižnično dejavnost na območju občin Škofja Loka, Železniki, Žiri in Gorenja vas–Poljane. Knjižnična mreža je sestavljena iz osrednje knjižnice v Škofji Loki ter šestih krajevnih knjižnic: Krajevno knjižnico Trata, Krajevno knjižnico Poljane, Krajevno knjižnico Gorenja vas, Krajevno knjižnico Železniki, Krajevno knjižnico Žiri ter Izposojevališče Sovodenj. Knjižnica opravlja knjižnično dejavnost za več kot 42.000 prebivalcev. V nobeni enoti referenčna služba ni posebej ločena od izposojevalne službe.

Posvetili se bomo vsem vidikom izvajanja bralnega svetovanja ter zbrali mnenja o storitvi s strani članov knjižnice in knjižničark, ki to storitev opravljajo. Uporabili bomo metodo anketnega vprašalnika. Glavni cilj raziskave je, da odkrijemo, kaj pri storitvi deluje dobro, kaj slabo in prepoznamo nove možne poti bralnega svetovanja ter oblikujemo priporočila za izboljšave, ki bi bile v skladu z rezultati ankete in priporočili strokovne literature.

2 SPLOŠNA KNJIŽNICA IN BRALNA KULTURA

"Bralno kulturo opredeljujemo kot odnos posameznika in družbe do knjige kot medija in branja kot procesa, torej splet pojmovanj, vrednot, norm, sporočil v zvezi z branjem, ki so prisotni v družbi. Gre za odnos do branja kot procesa in njegove vloge pri razvedrilu, pridobivanju znanja, razvoju posameznika itd., pa tudi za razvoj bralnih navad" (Vilar, 2017, str. 17).

Branje naj bi v družbi veljajo za cenjeno vrednoto, a v zadnjih letih se je pokazalo, da ta aktivnost med Slovenci počasi upada. Po podatkih raziskave Bralna kultura in nakupovanje knjig v Republiki Sloveniji (Rupar idr., 2019) je v Sloveniji kar 49 % nebralcev oz. takih, ki v zadnjem letu niso prebrali nobene knjige. Ne glede na to pomembnost slovenskih splošnih knjižnic pri razvijanju bralnih navad prebivalcev ostaja velika. Raziskava je pokazala, da vsak drugi anketiranec obišče knjižnico vsaj vsake tri mesece. Polovica vseh anketiranih, ki berejo leposlovje je kot vir knjige navedlo knjižnico. Med prebranimi knjigami, ki so jih anketiranci prebirali v zadnjih treh mesecih je prevladovalo leposlovje za odrasle (40 %)¹ (Rupar idr., 2019).

O vlogi splošne knjižnice pri nudenju možnosti branja za sprostitev ter spodbujanja bralne kulture piše več dokumentov.

"Osnovni namen splošne knjižnice je posredovanje knjižničnega gradiva in storitev, s čimer zadovoljujejo potrebe posameznikov in skupin po izobraževanju, informacijah in razvoju osebnosti, vključno s sprostivitvijo in razvedrilom" (Splošne knjižnice, 2002, str. 1). Šestnajsti člen Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1, 2001) predpisuje, da splošne knjižnice med drugim "organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture in organizirajo kulturne prireditve, ki so povezane z njihovo dejavnostjo".

Splošna knjižnica je namenjena vsem posameznikom. Omogoča dostop lokalni skupnosti do znanja, zagotavlja osnovni pogoj za vseživljenjsko učenje in samostojno sprejemanje odločitev

¹Ostale zvrsti, ki so jih anketiranci prebirali v zadnjih treh mesecih: priročniki (25 %), stvarna literatura (12 %), knjige za otroke in mladino (11%), strokovna literatura (9 %), druge zvrsti (3 %). Rezultati so izključevali knjige, ki so vezane na delo ali študij anketirancev (Rupar idr., 2019).

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

ter skrbi tudi za kulturni razvoj posameznika in družbenih skupin (IFLA/UNESCO Manifest o splošnih knjižnicah, 2002).

Kot pravi Vilar (2017, str. 20, 27) je "vloga splošne knjižnice poleg zagotavljanja dostopnosti gradiva tudi omogočanje, spoznavanje in razvijanje bralne kulture. Skupaj še z nekaterimi deležniki (npr. pedagoškimi delavci, založniki) spada knjižnica med najglasnejše zagovornike jasnega, sistematičnega in ciljno usmerjenega delovanja v smeri dvigovanja družbenega ugleda branja. Njena vloga ni omejena na zagotavljanje uporabe preverjenih vsebin in skrb za kakovost, temveč tudi na eksperimentiranje z novostmi, torej na povezovanje bralcev z novimi knjigami".

Koristi spodbujanja bralne kulture se tako širijo od posameznika na lokalno skupnost ter družbo. Bralna kultura zagotavlja bolj kakovostno preživljanje prostega časa in napredek v osebem razvoju posameznika, kulturni razvoj lokalne skupnosti, kulturno povezanost slovenskega prostora in medkulturno razumevanje (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018).

Novljan (2005, str. 91) pravi, da so za razvijanje bralne kulture bistvene naslednje naloge knjižnice:

- oskrba s knjižničnim gradivom in informacijami in možnostmi za uporabo,
- motiviranje za uporabo knjižničnega gradiva in informacij,
- svetovanje in pomoč pri iskanju, izbiri, vrednotenju in aktivni uporabi knjižničnega gradiva,
- učenje samostojnega poizvedovanja, izbire, vrednotenja in uporabe knjižničnega gradiva in informacijskih virov.

Nacionalni svet za knjižnično dejavnost Republike Sloveniji je sprejel dokument Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2018), kjer najdemo več priporočil glede možnih oblik dela v splošni knjižnici, ki bi pripomogle k razvijanju bralne kulture. Poleg zagotovljene dostopnosti in uporabe knjižničnega gradiva ter prostorov in opreme knjižnice ter aktivnosti, povezanih z izposajo gradiva, izpostavljajo tudi knjižničarjevo pomoč in svetovanje pri izboru gradiva, izpostavljanje gradiva v knjižnici, pripravo priporočilnih seznamov v tiskani obliki in na spletnem mestu, organizacijo bralnih skupin, podporo izmenjavi mnenj o bralni izkušnji na

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

spletu, organizacijo promocijskih in motivacijskih dogodkov za namen razvoja bralnih interesov in krepitev statusa branja (predstavitve avtorjev in del, organizacija bralnih značk itn.) ter pripravo spletnih portalov za podporo promociji in izbiri bralnih virov (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018).

Vloga knjižnice pri razvijanju bralne kulture odraslih je v Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2018) navedena kot:

- spodbujanje branja kot estetske, etične, spoznavne, terapevtske in sprostitvene izkušnje in s tem ustvarjalnega razvoja ter kakovostnega preživljanja prostega časa posameznika,
- promocija pozitivnega odnosa do branja,
- razvoj bralnih interesov in bralne pismenosti,
- izmenjava bralne izkušnje,
- spodbujanje kritičnega mišljenja,
- vključenost v sodobne kulturne tokove z neodvisno promocijo kakovostnih novosti na knjižnem trgu,
- spodbujanje medkulturnega dialoga in medgeneracijsko povezovanje v lokalni skupnosti ter krepitev družbene kohezije,
- razvoj in spodbujanje avdiovizualne kulture,
- spodbujanje ustvarjalnosti v različnih izraznih oblikah (ustvarjanje besedil, glasbe, videa).

Malec idr. (2016, str. 17) izpostavljajo, da razvoj bralne kulture postaja v danih razmerah vse težji in vse pomembnejši izziv sodobnih splošnih knjižnic. Slednje morajo kot pomembne sooblikovalke kulturnega življenja v lokalnih skupnostih vedno znova iskati nove, inovativne in učinkovite načine za dvig bralne kulture.

3 REFERENČNA SLUŽBA V SPLOŠNI KNJIŽNICI

Primarni namen splošne knjižnice je, da zagotavlja vire in storitve v različnih oblikah, ki zadovoljujejo potrebe uporabnikov in skupin po izobraževanju, informiranju in nudijo pomoč pri osebni rasti, ki vključuje sprostitev in razvedrilo. (Koontz in Gubbin, 2010).

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Referenčna služba je ena od dejavnosti knjižnice, ki jo opravlja knjižničar, ki z različnimi metodami posreduje med uporabnikom in razpoložljivimi informacijskimi viri (Banič idr., 1987, str. 212). Glavno sestavino referenčne službe predstavlja referenčni pogovor, ki poteka med uporabnikom in knjižničarjem. Njegov namen je razkriti in razjasniti uporabnikovo dejansko informacijsko potrebo ter mu pomagati pri iskanju gradiva, ki bi lahko zadovoljilo to potrebo. Naloga referenčnega bibliotekarja je, da čim bolj uspešno in učinkovito določi naravo, kakovost, nivo, obseg in format informacij, ki jih uporabnik želi (Zupanič, 1996, str. 80).

Referenčna služba je ena od osnovnih storitev, ki jih knjižnica izvaja za svoje uporabnike. Javnomnenjska raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki slovenskih splošnih knjižnic iz leta 2020 je pokazala, da je svetovanje knjižničarjev pri iskanju in izbiri knjižničnega gradiva druga najbolj uporabljena storitev² v splošnih knjižnicah. 72,3 % vprašanih članov in uporabnikov splošnih knjižnic uporablja to storitev (Javnomnenjska ..., 2020).

Pomembnost referenčne službe v splošnih knjižnicah so prepoznali tudi Borko idr. (2006) v svoji raziskavi o pričakovanih uporabnikov splošne knjižnice. Rezultati so pokazali, da 100 % uporabnikov pričakuje knjižničarjevo pomoč pri iskanju določenega gradiva, večina uporabnikov pa pričakuje tudi, da bodo knjižničarji v splošni knjižnici izvajali bralne nasvete in jih seznanjali z novostmi.

4 BRALNO SVETOVANJE

Bralno svetovanje je v angleškem jeziku znano pod izrazom Readers' advisory (RA) in je eden od tipov referenčnega pogovora, ki se pogosto pojavlja v splošnih knjižnicah. Pri bralnem svetovanju knjižničar uporabnikom svetuje vire, ki bi zadovoljili njihove potrebe po branju v prostem času. Lahko gre za svetovanje leposlovnega ali neleposlovnega gradiva.

Bralni nasveti vsebuje iste komunikacijske spretnosti, kot se upoštevajo pri referenčnem intervjuju, s katerim svetovalec izve, kakšen je bralni okus bralca in kakšne so njegove preference pri gradivu, ki ga želi brati. Za razliko od referenčnega intervjuja, kjer poteka med svetovalcem in bralcem izmenjava vprašanj in odgovorov, gre pri bralnem svetovanju bolj za neformalen pogovor. Uspeh bralnega svetovanja se ne meri v tem, ali si je bralec priporočene

² Izposoja knjižničnega gradiva je storitev, ki jo uporablja največ anketiranih članov in uporabnikov splošnih knjižnic (90,8 %) (Javnomnenjska ..., 2020)

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

knjige sposodil, ampak je uspeh pri bralnem svetovanju to, da bralec začuti, da je knjižnica prostor, kjer lahko govori o knjigah in kjer dobi razna priporočila in vire, s katerimi lahko zadovolji svoje bralne potrebe. Uspešno bralno svetovanje ni vezano le na enkratno svetovanje, svetovalec naj bi bralca spodbudil, da se vrne in poda svoje mnenje o svetovanih knjigah, saj se s tem vzpostavi pravi dialog med knjižničarjem in bralcem (Saricks, 2005, str. 75).

Bralno svetovanje ima v splošnih knjižnicah poseben pomen. Referenčni pogovor je tu metoda knjižne in knjižnične vzgoje. Njegova posebna značilnost je določena kontinuiteta vsebine. Že ob vpisu bralca v knjižnico naj bi knjižničar skušal izvedeti čim več o uporabniku, njegovih željah, zanimanjih, literarnih žanrih, pisateljih, ki jih ceni, knjigah, ki jih je prebral. Knjižničar naj skuša uporabnika usmeriti k sistematičnemu branju in bralca spodbuditi, da izdelata načrt branja. Možnosti za tak načrt so npr. sistematično branje starejše domače ali tuje beletristike, branje po dobah, posameznih avtorjih, temah ipd. Ko knjižničar priporoča knjige, jih dejansko ocenjuje. Ocena pa mora vzbuditi pravo predstavo o knjigi in zanimanje zanjo. Knjižničarjeve ocene morajo biti prilagojene izobrazbi uporabnika, ne smejo pa biti klišejske. Pogovor z bralcem se nadaljuje tudi ob vrnitvi knjig. Za izkušenega knjižničarja je pogovor ob vrnjeni knjigi najpomembnejša metoda vplivanja na uporabnika. Bralec namreč šele v pogovoru bolje doume sporočilo in pomen prebranega in spozna pomanjkljivosti svojega branja (Banič idr., 1987, str. 217).

Knjižničar se pri priporočanju knjig in pri njihovem ocenjevanju opira na védenje, ki si ga je pridobil v pogovoru z drugimi bralci. S sistematičnimi in doslednimi referenčnimi pogovori knjižničar v splošni knjižnici vzgaja uporabnike h kulturi branja. Pod kulturo branja razumemo obvladovanje vseh vrst branja, branje po načrtu, razumevanje knjig vseh vrst, sposobnost najti knjigo v knjižničnem katalogu, znati uporabljati bibliografski aparat v knjižnici, znati uporabljati knjigo in njene registre ter delati izvlečke. Kultura branja je cilj knjižne in knjižnične vzgoje. Po eni strani pomeni, da človek uspešno uporablja dokumente in službe knjižnično-informacijskega sistema za življenje in delo, po drugi strani pa, da razume in doživlja literarno delo kot umetniško sporočilo (Banič idr., 1987, str. 218).

Namen pogovora, v katerem knjižničar svetuje uporabniku glede izbire branja za prosti čas, je ta, da prepozna uporabnikov bralni okus. Saricks (2005) predlaga, da knjižničar na začetku povpraša uporabnika o tem, kaj je nazadnje dobrega prebral. Knjižničar na ta način lahko identificira žanr in vzdušje, ki ga bralec pri gradivu želi. Prav tako mora knjižničar upoštevati

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

bralčevo razpoloženje za branje, saj se to lahko spreminja, zato ni dovolj, da knjižničar svetuje le na podlagi bralčevega preteklega branja.

Eden od koristnih načinov in pomoči knjižničarju pri svetovanju je, da skupaj z uporabnikom ugotovita, katerih lastnosti si pri gradivu ne želi (Orr, 2018).

Kot pravi Zupanič (1996), zahtevajo različni tipi referenčnih pogovorov določen odmik od splošnega modela. Bralno svetovanje je eden od tipov referenčnega pogovora, kjer gre običajno za svetovanje literature za izrabo prostega časa, zato avtor svetuje čim bolj neformalen in sproščen pogovor z uporabo čim več odprtih vprašanj. Pogovor pri bralnem svetovanju naj bi bil usmerjen v odkrivanje bralčevih kriterijev o dobri knjigi in njegovih bralnih navadah, okusu, zaželenih zvrsteh itd.

Tako kot pri referenčnem intervjuju lahko tudi pri bralnem svetovanju govorimo o različnih stopnjah v procesu pogovora med uporabnikom in knjižničarjem (Saricks, 2005, str. 91–92):

1. stopnja: na tej stopnji gre za otvoritev pogovora med uporabnikom in knjižničarjem. Knjižničar naveže stik z uporabnikom tako, da z njim vzpostavi očesni stik, ga pozdravi, se mu nasmehne itd.;
2. stopnja: na tej stopnji med knjižničarjem in uporabnikom pride do pogovora o gradivu, ki ga uporabnik želi. Z različnimi vprašanji knjižničar poskuša razjasniti, kaj bi uporabnika zanimalo. To običajno vključuje vprašanja o tem, kakšne knjige so bralcu všeč, kaj je nazadnje dobrega bral, kakšno je njegovo razpoloženje za branje, česa si ne želi brati itd. Knjižničar uporabnika vključi v iskalni proces;
3. stopnja: na tej stopnji knjižničar predlaga uporabniku izbor gradiva, ki je v skladu z značilnostmi, ki so uporabniku pomembne. Knjižničar opazuje uporabnikov odziv na predlagano gradivo. Lahko mu predstavi tudi avtorje ali žanre, s katerimi se uporabnik do sedaj še ni spoznal;
4. stopnja: sledi zaključek pogovora. Knjižničar uporabnika vpraša, če mu je predlagano gradivo zanimivo ali če mu predlagani izbor zadošča. Knjižničar uporabnika tudi povabi, da ob naslednjem obisku s knjižničarjem deli svoje mnenje, ali je bilo predlagano gradivo ustrezno, ter ga spodbudi, da tudi v prihodnje poišče pomoč pri knjižničarju.

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Orr (2018) izpostavlja, da pri bralnem svetovanju knjižničar ne more takoj pridobiti uporabnikove povratne informacije o tem, ali je bil njegov predlog ustrezen. Pomembno je, da zato knjižničar spodbudi bralca, naj ob naslednjem prihodu poda svoje mnenje o predlaganem gradivu.

Bralno svetovanje ni le neposredno, temveč vključuje tudi t. i. pasivno svetovanje, kot so priprava bralnih seznamov, razstava knjig, pisanje knjižnih anotacij in recenzij, pisanje bloga itd. O tem nekaj več v nadaljevanju.

5 KNJIŽNIČAR SVETOVALEC

Za ugled in kakovost referenčne službe je odgovoren referenčni knjižničar. Njegovo svetovanje je ključnega pomena za zadovoljstvo uporabnika. Naloga referenčnega knjižničarja je, da čim bolj uspešno in učinkovito določi naravo, kakovost, nivo, obseg in format informacij, ki jih uporabnik želi, ter mu jih pomaga najti. Vseskozi se mora dodatno izobraževati, da lahko uspešno opravlja svoje naloge (Senica, 1999).

Običajno je, da knjižničar, ki opravlja referenčno službo v splošni knjižnici, svetuje bralcem pri izbiri gradiva za prosti čas.

Knjižničarjeva vloga pri svetovalnem delu je nepogrešljiva, saj bralci lahko utemeljeno zaupajo knjižničarju, da jih vodi pri branju. Knjižničarji imajo namreč širši pogled na razloge za (ne)priljubljenost neke knjige, nimajo pa komercialnega interesa, zato je njihova "promocija" oz. priporočilo gradiva bolj iskreno, pristno, neobremenjeno in zato tudi bolj zanesljivo (Vilar, 2017, str. 42).

Naloga knjižničarja svetovalca je, da po svojih najboljših močeh in zmožnostih bralcu pomaga s koristnim nasvetom in ga vljudno in nevsiljivo usmeri h kvalitetnejšemu branju. Z izzivom kakovostnega branja v knjižnicah se je ukvarjal Andrej Pogorelc (2015, str. 24), ki je predlagal sistematično razvrščanje leposlovja po kriteriju zahtevnosti, a kot pravi sam je ta način vse prej kot enostaven, saj bi se pojavljale številne dileme o stopnjah zahtevnosti posameznih literarnih del.

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Na uspešno zaključen referenčni pogovor knjižničar vpliva predvsem s svojimi lastnostmi (sposobnostmi in spretnostmi). Več strokovnjakov meni, da dobrega referenčnega bibliotekarja odlikujejo naslednje značajske poteze (Jennerich in Jennerich, 1987 v Zupanič, 1996): smisel za humor, predanost in zavezanost poklicu, iskreno veselje do dela z ljudmi, dober spomin, domišljija in kreativnost, potrpežljivost in vztrajnost, energičnost in vzdržljivost, sposobnost hitrega preskakovanja od ene teme k drugi, empatičnost in splošna razgledanost.

O kompetencah referenčnih knjižničarjev govori tudi dokument *Guidelines for behavioral performance of reference and information services professionals* (2008), ki ga je oblikovalo združenje RUSA, delujoče pod okriljem ALA. V smernicah so poudarili pomen tega, da zna knjižničar pokazati zanimanje, zna poslušati, je dostopen, zna iskati, spremlja uporabnika ... Pomembno pa je tudi, da se prepriča, ali je uporabnik zadovoljen s pridobljenimi viri.

Orr (2018) pravi, da k uspešnemu pogovoru pripomore, če knjižničar uporablja različna orodja ter ponudi bralcu več enot gradiva na izbiro in ta izbor tudi utemelji. Pomembno je tudi, da preveri, ali je bralec z izborom zadovoljen, in ga povabi, da ob naslednjem obisku deli mnenje o predlaganem gradivu. Avtorica je izpostavila tudi, katera dejanja so v procesu bralnega svetovanja slaba. Knjižničar pri bralnem svetovanju ne sme biti kritičen do bralčevega bralnega okusa. Prav tako ne sme odpraviti bralca na način, da ga pošlje, naj si sam poišče gradivo med knjižnimi policami. Ni zaželeno, da se knjižničar ne potruzi z izvedbo primerne pogovora z bralcem in da mu svetuje gradivo, ki ga bere sam. Pomembno je, da bralcu ne da občutka nezaželenosti.

Podobne ideje o primernem vedenju knjižničarja svetovalca poda tudi Smith (2015), ki pravi naj knjižničar:

- poslušá bralca, da ugotovi kaj ta rad bere
- zanemárja lastne bralne interese, razen če so ti podobni bralčevim
- v primeru, ko bralec sprašuje po knjigi, ki jo knjižničar ni prebral naj ta poskuša pridobiti več informacij o tem kaj bralec želi
- poskuša izvedeti, ali bralec želi še kaj od istega avtorja, preden to predlaga
- ima v mislih, da veliko avtorjev piše različne vrste knjige, zato ni nujo, da bodo tudi druga dela istega avtorja ustrezala bralcu
- razume, da bralci, ki berejo žanrsko literaturo običajno ne berejo vsega v tem žanru, ampak naj zato najprej izve, katere podzvrsti imajo radi

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

- uporabi knjižnični katalog šele takrat, ko ima knjižničar jasno idejo o tem kaj bralca zanima in da preveri vse možnosti v knjižnični zbirki
- pojasni bralcu kako išče gradivo, še posebej če gre za elektronska orodja in jim tudi razloži, kako jih lahko uporablja tudi sam
- skupaj z bralcem gre do knjižne police in nadaljuje s pogovorom
- predlaga več kot en naslov gradiva. S tem poveča možnost, da bralec dobi gradivo, ki mu je všeč
- vzame dovolj časa za iskanje in po potrebi ponudi bralcu, da mu predlaga gradivo kasneje po elektronski pošti ali telefonu. Tako knjižničar pridobi tudi čas za iskanje in posvetovanje s sodelavci.

Saricks (2005) poudarja knjižničarjevo samoiniciativnost. Knjižničar naj bi bil tisti, ki mora pristopiti do uporabnika ter mu ponuditi pomoč in ne sme le čakati za pultom. Obiskovalcem mora dati občutek, da so njihova vprašanja v zvezi s priložnim branjem zaželena.

Osnovne spretnosti, ki naj bi jih knjižničar svetovalec obvladoval, so: poznavanje gradiva, sposobnost razmišljanja, govorjenja in pisanja o knjigah ter uporaba pripomočkov. Prav tako bi moral knjižničar svetovalec biti pripravljen, da bere raznoliko gradivo in se seznanja s popularnimi naslovi, avtorji in žanri (Saricks, 2005).

6 PRIPRAVA KNJIŽNIČARJA NA SVETOVALNO DELO

"Današnje velikosti knjižničnih zbirk so presegle uporabnikov spomin kot tudi spomin, razgledanost in sposobnost knjižničarja za pregled nad vsebino knjižnice" (Novljan, 2018, str. 14).

Obsežna knjižnična zbirka je lahko za obiskovalce zastrašujoča. Bistveno vlogo lahko pri tem opravi knjižničar s svojim svetovanjem ob pogoju, da se sam dobro pozna knjižnično zbirko. Ker splošne knjižnice privabljajo obiskovalce z različnimi okusi in željami, je bistveno, da knjižničar pozna širok spekter žanrov in vsebine gradiva. Opravljanje storitve bralnega svetovanja v splošnih knjižnicah ni lahka naloga, saj se ob veliki knjižni produkciji knjižničar težko zanese le na svoje lastno znanje o prebranih knjigah.

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Saricks (2005) pravi, da ni dovolj, da knjižničar v svojem prostem času zgolj bere po svoji volji, ampak da se na opravljanje storitve načrtno pripravlja. V literaturi srečamo več nasvetov, kako se knjižničar lahko pripravi na bralno svetovanje. Saricks (2005) poda kar nekaj smernic, kako se naj knjižničar loti branja na strukturiran način. Predlaga oblikovanje bralnega načrta, pripravo seznamov popularnih avtorjev, naslovov, študij literarnih žanrov itd. Prav tako naj bo knjižničar poleg žanra, teme in vsebine pozoren tudi na druge lastnosti, kot so jezik, slog pisanja, ozadje, atmosfera, ton, potek zgodbe, jezik, karakterizacija, tempo itd. Pozoren mora biti na lastnosti knjige, ki pritegnejo. Pomembno je tudi, da knjižničar zna med sabo povezati podobna dela ter avtorje, saj uporabniki velikokrat pristopijo h knjižničarju z željo: "Bral bi nekaj podobnega kot ...". V pomoč pri seznanjanju z gradivom Saricks (2005) svetuje tudi branje kritik, vsebinskih povzetkov, komentarjev o knjigah ... Ob nastopu dela naj knjižničar preleti knjižne naslove, ki so na voljo v knjižnici in bi jih lahko svetoval uporabnikom. Priporoča tudi, da knjižničar pregleda razstavljeno gradivo in ga po potrebi dopolni ter preveri, katere so aktualne knjižne uspešnice, in se poskuša domisliti podobnih naslovov, ki bi jih lahko svetoval. Knjižničar se lahko tudi seznanja z vsebinami knjig, ki so na voljo v knjižnici.

Podobne smernice za pripravo knjižničarja na bralno svetovanje podaja tudi Orr (2018): imeti mora širok bralni spekter, beležiti prebrano gradivo, spremljati knjižne novosti, razstavljati gradivo, se izobraževati itd.

Tako Saricks (2005) kot Orr (2018) izpostavljata velik pomen sodelovanja med sodelavci. Eden od najpomembnejših virov pomoči so prav sodelavci v knjižnici, ki so prava zakladnica znanja o knjigah. Deljenje izkušenj, medsebojna pomoč ter pogovarjanje o prebranih knjigah med sodelavci na neformalen način ter tudi v okviru delovnega časa so eni od najenostavnejših in najučinkovitejših načinov, ki pripomorejo k izboljšavi knjižničarjevega svetovanja. Sodelovanje med knjižničarji je ključno, da storitev bralnega svetovanja v knjižnici dobro deluje.

Saricks (2005) zagovarja stališče, da naj ima knjižničar v okviru svojega delovnega časa odmerjen čas za branje in pripravo na bralno svetovanje, kar vključuje obvladovanje veččin pogovora z bralci o gradivu, spoznavanje gradiva in oblikovanja pripomočkov, ki pomagajo pri bralnem svetovanju, itd. Poudarja pa tudi pomembnost izobraževanja za opravljanje te storitve.

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Jesenk (2010) ugotavlja, da je področje bralnega svetovanja v tujini veliko bolj raziskano kot v Sloveniji. Izkazalo se je, da so slovenski knjižničarji pri bralnem svetovanju v veliki meri prepuščeni samim sebi in sodelavcem. Formalnega usposabljanja, povezanega izključno z bralnimi nasveti, kot ga poznajo v anglosaških državah, pri nas ni zaznati. Preko opravljene raziskave je avtorica ugotovila, da je njihova usposobljenost za opravljanje te storitve nizka. Anketirani knjižničarji so izrazili mnenje, da bi dodatna izobraževanja v obliki tečajev, seminarjev ipd. izboljšala njihovo bralno svetovanje.

V Strategiji razvoja splošnih knjižnic za obdobje 2013–2020 (Slovenske splošne knjižnice za prihodnost, 2012) je izpostavljeno, da knjižničarjem še vedno manjkajo znanja in spretnosti za posredovanje storitev današnjim in prihodnjim uporabnikom. Med drugim so izpostavljena tudi usposabljanja za znanje o "produktu" (poznavanje zbirk in njihovih vsebin, spretnosti svetovanja uporabnikom ter ugotavljanje in spodbujanje uporabniških potreb) ter upravljanje odnosov z uporabniki.

V raziskavi o vlogi splošne knjižnice pri razvijanju bralne pismenosti in bralne kulture so udeleženci (knjižničarji) fokusne skupine poudarili, da je svetovalno delo treba bolj razviti in knjižničarje za svetovanje tudi bolj usposobiti. Za področja svetovalnega dela in poznavanja literature je premalo možnosti za izobraževanje in usposabljanje (Vilar, 2017, str. 42, 52).

Poleg osebnih izkušenj in znanja se lahko referenčni knjižničar pri svetovanju nasloni tudi na posebne referenčne pripomočke, kot so sezname najbolj branega leposlovja, uspešnic, klasikov itd. (Zupanič, 1996). Obstajajo tudi spletna orodja, ki so razvita prav za knjižničarje svetovalce. Eno najbolj znanih tovrstnih orodij je EBSCO's NoveList, ki je bilo razvito v Ameriki. V Sloveniji nimamo razvitega posebnega orodja, ki bi bilo namenjeno prav knjižničarjem svetovalcem. Obstaja pa vrsto spletnih strani, namenjenih knjigam, ki so knjižničarju lahko v pomoč. To so na primer: Dobreknjige.si., KlubRomantic.com, Bralnica.com, spletne strani založb, AirBeletrina.si, Bukla.si itd. Kot priprava na bralno svetovanje pa so lahko slovenskim knjižničarjem svetovalcem na voljo tudi:

- slovenski knjižni blogi (npr. Berem, Booknjiga, Gosposodična knjiga, Hermionin literarni blog, Knjigoljubka, Knjižna polička, Knjižne čarovnije, Konteksti, Literarna lekarna, Otherworld, Peripetije, Pesem ptic, Pisalnica, Predalčki in nalepke, Pri Sofiji itd.),
- radijske oddaje in podcasti, namenjeni literaturi: npr. Radio Ars (Literarni portret, S knjižnega trga, Izšlo je, Izbrana proza, Literarni nočno, Literarni večer, Ocene,

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

presoja, mnenja, Oh, literatura – O, literatura!), Radio prvi (Sobotno branje),
strasnohudi.si,

- revije o knjigah: Bukla, Literatura, Sodobnost, Knjigopis.

7 PASIVNO BRALNO SVETOVANJE

Knjižnica lahko poskrbi, da so uporabniki deležni bralnega svetovanja tudi brez neposrednega stika med knjižničarjem in uporabnikom. Nekateri uporabniki knjižnice uživajo v samostojnem izbiranju gradiva za prosti čas, zato stika s knjižničarjem ne želijo ali ne potrebujejo. V tem primeru je pomembno, da knjižnica poskrbi, da uporabniku zagotovi čim boljše samostojno iskalno izkušnjo.

Kot pravi Orr (2018), je pomembno, da uporabnik ob vstopu v knjižnico dobi občutek prijetnega, mirnega, udobnega in privlačnega ambienta, ki spodbuja bralčevo potrebo po brskanju med gradivom. Tudi Saricks (2005) poudarja pomen udobnega prostora. Omenja podrobnosti kot so ustrezna osvetljava, ustrezno razporejene police, ki omogočajo, da so knjige obrnjene z naslovnico proti bralcu, udobna sedišča itd. Poda tudi idejo, da je v knjižnicah na več mestih izobešen napis, ki opozarja, kje lahko obiskovalci dobijo bralne nasvete.

Obstaja več oblik pasivnega bralnega svetovanja v knjižnici, kar vključuje oblikovanje priporočilnih seznamov, razstavo gradiva, anotacije in recenzije gradiva, pogovore o knjigah itd. Nekaj več besed o dveh širše uporabljenih oblikah:

1. Razstava gradiva

V knjižnici lahko knjižničarji pripravijo prostor za izpostavitve priporočenega gradiva, priljubljenega gradiva, novosti ali pa ustvarijo tematske razstave gradiva, ki so lahko zelo raznolike (razstava knjig določenega avtorja, razstava knjig, ki so prejele literarno nagrado, razstava gradiva ob dogodkih v knjižnici, razstava knjig, ki že dolgo niso bile izposojene, razstava gradiva glede na vizualno podobo, razstava gradiva na temo, ki združuje tako leposlovno kot tudi neleposlovno gradivo, razstava knjige in filma itd.) (Staley, 2010). Saricks (2005) pravi, da je pomembno, da knjižničarji ohranjajo svežo zbirko razstavljenega gradiva tako, da poskrbijo, da dodajajo novo gradivo, če se police izpraznijo, in da odstranijo gradivo, ki je razstavljeno že dlje časa, saj za bralce očitno ni bilo zanimivo.

Izpostavljenost gradiva v knjižnici je pomembna in smiselna, saj vpliva na izposajo. To je potrdila tudi Gosak (2015), ki je v svoji diplomski nalogi raziskovala predstavljanje in promoviranje gradiva prek razstav knjig v Knjižnici Radlje ob Dravi.

2. Priporočilni sezname

Drug zelo razširjen način pasivnega bralnega svetovanja so priporočilni sezname. Ti sezname običajno vsebujejo naslove priporočenega gradiva, ki jih lahko spremljajo naslovnice, anotacije, ključne besede in drugi bibliografski podatki. Lahko obravnavajo zelo raznolike teme, namenjeni so različnim ciljnim skupinam in so v različnih formatih (letaki, kazalke, spletni vir ...).

Možnosti za pasivno bralno svetovanje so knjižničarjem na voljo tako v prostorih knjižnice kot tudi na spletu. Knjižnica lahko razstavlja priporočeno, novo gradivo tako fizično v knjižnici kot tudi virtualno na svoji spletni strani, družbenih omrežjih, v obliki bloga ali v e-spletnih novicah. Prav tako lahko knjižnica ponudi priporočilne sezname v tiskani obliki v knjižnici ali pa jih objavlja prek svojih spletnih družbenih kanalov.

8 KNJIŽNICA IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA

V nalogi se bomo osredotočili na storitev bralnega svetovanja v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka. V vseh enotah KIT Škofja Loka knjižničarke, ki delajo pri izposojevalnemu pultu, opravljajo več nalog: izposajo gradiva, pospravljanje gradiva, referenčno službo, vključno z bralnim svetovanjem, itd. V vseh krajevnih knjižnicah dela le po ena knjižničarka, v osrednji knjižnici na odraslem oddelku v Škofji Loki pa sta za izposojevalnim pultom običajno dve knjižničarki. Skupno je zaposlenih 17 strokovnih delavk, ki delajo v sedmih enotah knjižnice. Z bralnim svetovanjem se tako vsakodnevno srečuje večina knjižničark v KIT Škofja Loka. V knjižnici nimajo posebnih oblik priprave na bralno svetovanje.

V KIT Škofja Loka se pasivnega bralnega svetovanja lotevajo na različne načine. V vseh enotah knjižnice knjižničarke izpostavljajo gradivo na za to namenjenih policah, kjer so knjige bralcem na ogled z naslovno stranjo naprej. Nekatere krajevne knjižnice imajo tudi t. i. "poliche za hitro izbiro", kjer se po navadi nahaja bolj popularno gradivo, novitete, pravkar vrnjeno gradivo ...

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Včasih uporabnikom knjižnice izpostavijo tudi tematske razstave (npr. razstava knjig ob smrti ali obletnici rojstva avtorja, razstava knjig na določeno aktualno tematiko, razstava nagrajenih knjig itd.). Prostor, kjer knjižnica lahko izpostavi in priporoča svoje gradivo, so tudi razne prireditve, ki se odvijajo v knjižnici (npr. knjige avtorja, ki izvaja predavanja) ter prireditve, na katerih knjižnica predstavlja svojo dejavnost (npr. na stojnici prireditve Historial v Škofji Loki knjižnica izpostavi gradivo o Škofji Loki ...).

Gradiva pa ne priporočajo le z razstavo gradiva, ampak tudi z drugimi priporočili. Že od leta 2006 vsak teden ena od knjižničark pripravi prispevek z bralnim priporočilom za radijsko oddajo Beremo skupaj lokalnega radia Radio Sora. Do sedaj so prispevali že več kot 600 priporočil. Bralna priporočila so v preteklosti objavljali tudi na spletni strani knjižnice (od leta 2012 do 2018). Običajno so bila objavljena tri priporočila skupaj z naslovnico in kratkim opisom vsebine. Občasno se priporočila za branje pojavijo tudi na predstavitev na zaslonih v knjižnici in v lokalnem časopisu. Tiskanih priporočil knjižnica bralcem ne ponuja. Prav tako se ne poslužuje uporabe družbenih medijev za predstavljanje in priporočanje gradiva.

9 PODOBNE RAZISKAVE

Z bralnim svetovanjem se je v svojem diplomskem delu ukvarjala Manuela Jesenk (2010). Zanimala jo je izvedba bralnih nasvetov v koroških splošnih knjižnicah. Uporabila je metodo opazovanja in ankete. Anketa je bila izvedena med 25 koroškimi knjižničarji izposojevalci-svetovalci. Rezultati so pokazali premalo poglobljeno, a zadovoljivo bralno svetovanje. Knjižničarji so v večini menili, da je njihovo svetovanje pomembno, razlik med kakovostnim in nekakovostnim leposlovjem pa niso poznali dovolj. Izkazalo se je, da v knjižnicah premalo skrbijo za pasivne bralne napotke oz. za impulzivne uporabnike in tiste, ki ne prosijo za njihovo pomoč. Razloge je avtorica našla v preslabi usposobljenosti knjižničarjev za izvajanje bralnega svetovanja.

S storitvijo bralnega svetovanja v splošnih knjižnicah se je ukvarjala tudi Eva Dobrić v svojem magistrskem delu katerega namen je bil, da oblikuje model svetovanja odraslim za prostočasno branje leposlovja v Knjižnici Otona Župančiča (KOŽ). Z intervjuji, ki jih je izvedla s petimi knjižničarji in študijem literature, je oblikovala model za svetovanje s priporočili o izboljšavi izobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja zaposlenih, uvedbi bralnih ur za zaposlene, oblikovanje priročnika za branje kakovostnih leposlovnih knjig za odrasle ter izboljšave storitve

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

bralnega svetovanja v KOŽ-u s preureditvijo spletne srani knjižnice, priponke za zaposlene ("Vprašaj me") in napisi na referenčnem pultu ("Svetovanje za branje"), oblikovanje priporočilnih seznamov. V modelu predlaga tudi izboljšanje vzajemnega bibliografskega sistema COBISS, ki bi vseboval boljši vsebinski opis leposlovnih del ter več personalizacije za uporabnike knjižničnega kataloga, močnejše zagovorništvo storitve bralnega svetovanja ozaveščanje javnosti o pomenu pristočnega branja, več domiselnih bralnih kotičkov, pogostejšo uporabo družbenih omrežij za komunikacijo in promocijo storitve itd.

Švab in Žumer (2015) sta v raziskavi o izbiranju leposlovja v knjižničnem katalogu in v knjižnici, ki je vključevala 108 odraslih uporabnikov splošne knjižnice med drugim ugotovili tudi, da je bil vpliv svetovanja knjižničarja dokaj majhen, tako kot tudi uporaba knjižničnega kataloga za iskanje leposlovja. Toliko večji se je izkazal knjižničarjev posredni vpliv s postavitvijo knjig na vidna, izpostavljena mesta, kjer je opazna naslovnica knjige, ter na priporočene police. Skoraj tretjina (29 %) vseh vprašanih je omenila, da se odločijo za knjige, ki so na priporočenih policah ali so izpostavljene tako, da se vidi naslovnica knjige.

10 RAZISKAVA

10.1 RAZISKOVALNI PROBLEM

V raziskavi bomo poskušali ugotoviti, kakšen je odnos uporabnikov in knjižničarjev do storitve bralnega svetovanja odraslim bralcem v KIT Škofja Loka. Namen raziskave je ugotoviti kakšno je zadovoljstvo uporabnikov z bralnim svetovanjem v KIT Škofja Loka ter prepoznati možne težave, s katerimi se knjižničarji soočajo pri opravljanju storitve. Prav tako želimo prepoznati, ali obstaja potreba po izobraževanju knjižničarjev za izvajanje storitve bralnega svetovanja.

Pri načrtovanju raziskave nas bodo vodila naslednja raziskovalna vprašanja:

R1: Ali so odrasli člani KIT Škofja Loka zadovoljni z izvajanjem storitve bralnega svetovanja?

R2: Kakšne so značilnosti aktivnega in pasivnega bralnega svetovanja v KIT Škofja Loka?

R3: Katere kompetence in lastnosti knjižničarja so pomembne pri izvajanju storitve bralnega svetovanja?

R4: Katere so težave bralnega svetovanja KIT Škofja Loka, ki jih zaznajo knjižničarji in člani?

10.2 METODOLOGIJA

Vzorec: V raziskavi, ki je obravnavala vidik zaposlenih v knjižnici, je bil uporabljen namenski vzorec, v katerega smo vključili vse zaposlene strokovne delavce ($n = 17$) v KIT Škofja Loka, ki opravljajo storitev bralnega svetovanja za odrasle bralce. Od vseh povabljenih zaposlenih ($n = 17$) je anketo izpolnilo 14 oseb. V raziskavi, kjer smo obravnavali vidik uporabnika, je bil uporabljen priložnostni vzorec, v katerega smo vključili odrasle člane knjižnice. Anketni vprašalnik je izpolnilo 39 oseb.

Pripomoček: Kot pripomoček za zbiranje podatkov je bila uporabljena metoda ankete. Oblikovani sta bili dve vrsti anket, obe v spletni obliki. Pri oblikovanju spletne ankete smo si pomagali z odprtokodno aplikacijo za spletno anketiranje 1KA (1ka.si).

Vsebina vprašanj: Knjižničarji so v anketi odgovarjali na vprašanja, povezana z njihovim bralnim svetovanjem, samooceno izvajanja storitve, izbiro pripomočkov, ki jim pomagajo pri njihovem svetovalnem delu, zaznavanjem težav pri storitvi, vrsto vprašanj uporabnikov itd. Člane knjižnice smo spraševali o zadovoljstvu z bralnim svetovanjem knjižničarjev, navadah pri izbiri gradiva za prosti čas v knjižnici, o pasivnem bralnem svetovanju idr.

Potek: K sodelovanju v spletni anketi smo knjižničarke iz KIT Škofja Loka povabili 18. marca 2020. Povabilo, ki je vključevalo povezavo do spletne ankete, je bilo poslano na naslove službenih e-poštnih naslovov. Za reševanje ankete so imeli na voljo dva tedna. Odrasle člane knjižnice smo k reševanju spletne ankete povabili prek knjižnične Facebook strani prav tako 18. marca 2020. Za reševanje so imeli na voljo dva tedna. Da bi povečali odziv na anketo, smo na knjižnični Facebook strani po enem tednu člane knjižnice ponovno povabili k reševanju ankete.

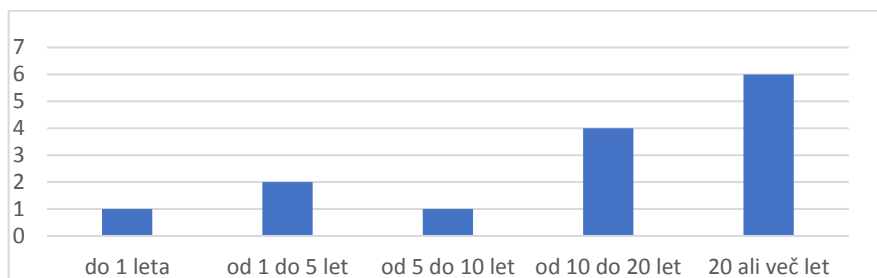
Na začetku smo načrtovali izvedbo ankete za člane knjižnice v živo v prostorih knjižnice. Zaradi epidemije covid-19 je tudi KIT Škofja Loka zaprla svoja vrata, zato smo anketi oblikovali v spletni obliki. Spletna oblika ankete ima določene slabosti. Odziv je bil kljub vnovičnem vabilu k reševanju dokaj majhen. Opazili smo, da je bilo kar nekaj neustrezno rešenih anket, ki jih nismo mogli uporabiti. Slabost spletne ankete je bila tudi ta, da smo zajeli le tiste člane knjižnice, ki uporabljajo družbeno omrežje Facebook.

11 REZULTATI

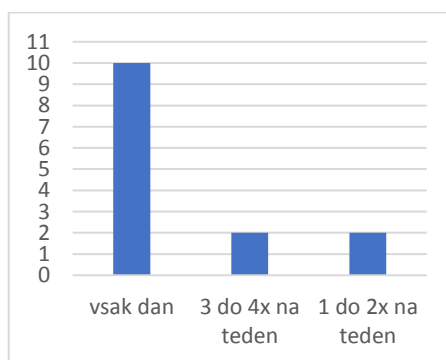
11.1 REZULTATI ANKETE ZA KNJIŽNIČARJE

Spletno anketo je izpolnilo 14 knjižničark od skupno 17 povabljenih. Odziv je bil tako 82 %.

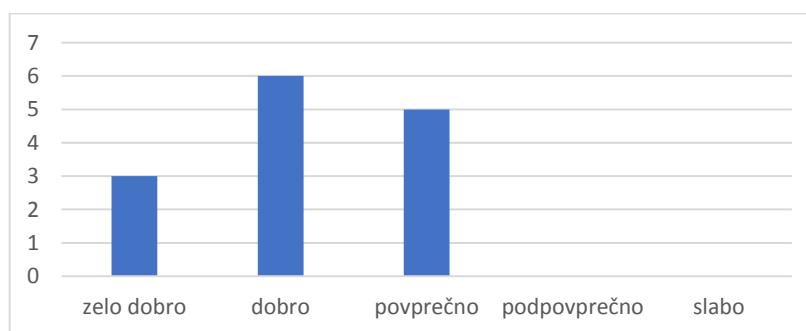
Več kot polovica anketiranih knjižničark (10 od 14 knjižničark) opravlja storitev bralnega svetovanja več kot deset let (Slika 1). Večina knjižničark se z bralnim svetovanjem srečuje vsakodnevno (Slika 2). Nobena od anketirank ni svojega svetovalnega dela ocenila kot slabo ali podpovprečno. Večinoma svoje delo ocenjujejo kot dobro (6 od 14 knjižničark) ali povprečno (5 od 14 knjižničark).

Slika 1: Delovne izkušnje knjižničark v letih

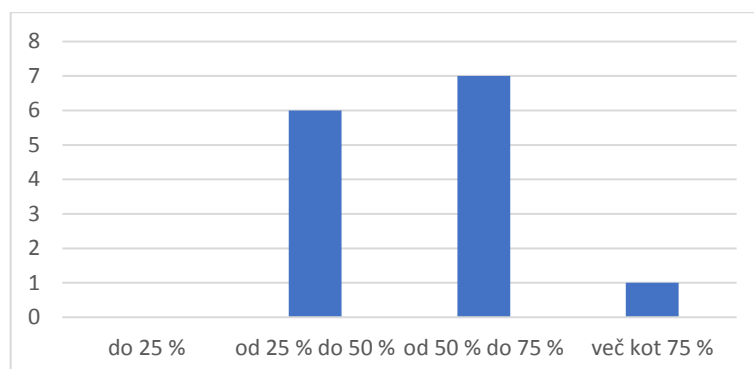

Slika 2: Pogostost bralnega svetovanja v tipičnem tednu

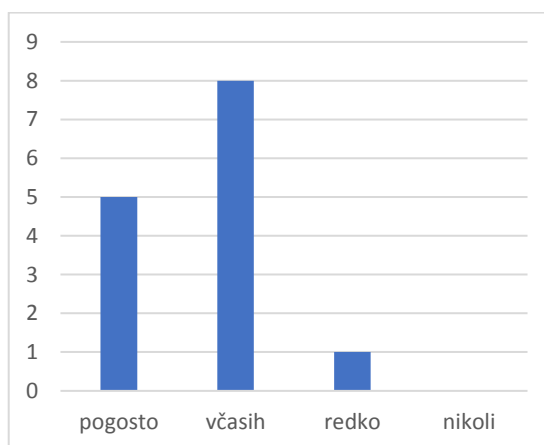
Slika 3: Samoocena svetovalnega dela po mnenju knjižničark

Večina anketirank (13 od 14 knjižničark) je ocenila, da se odstotek vprašanj, povezanih z bralnim svetovanjem, pri referenčnem delu giblje od 25 % do 75 % (Slika 4).

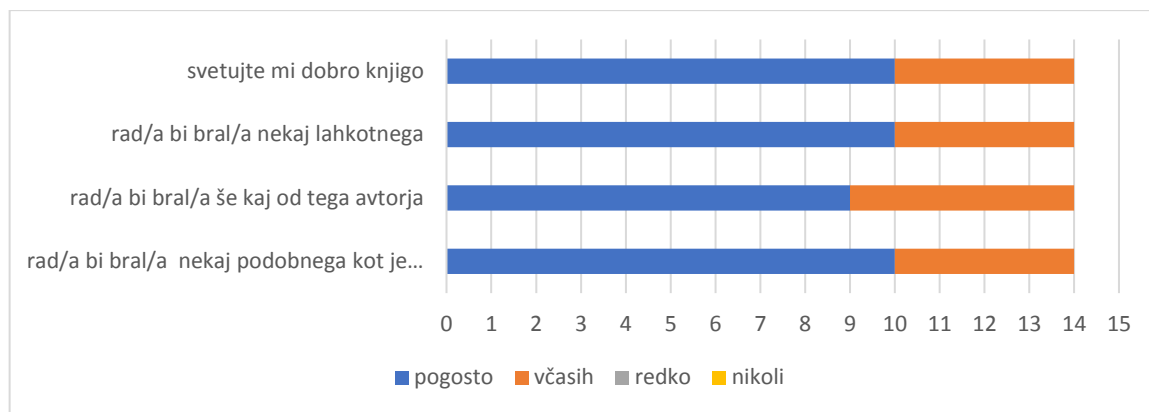
Slika 4: Odstotek vprašanj uporabnikov pri referenčnem delu, ki se nanašajo na bralno svetovanje po ocenah knjižničark

Največ knjižničark (8 od 14 knjižničark) je odgovorilo, da včasih pristopijo k uporabniku z namenom, da mu svetujejo glede izbire gradiva za prosti čas, čeprav jih ta ni neposredno vprašal za nasvet (Slika 5).

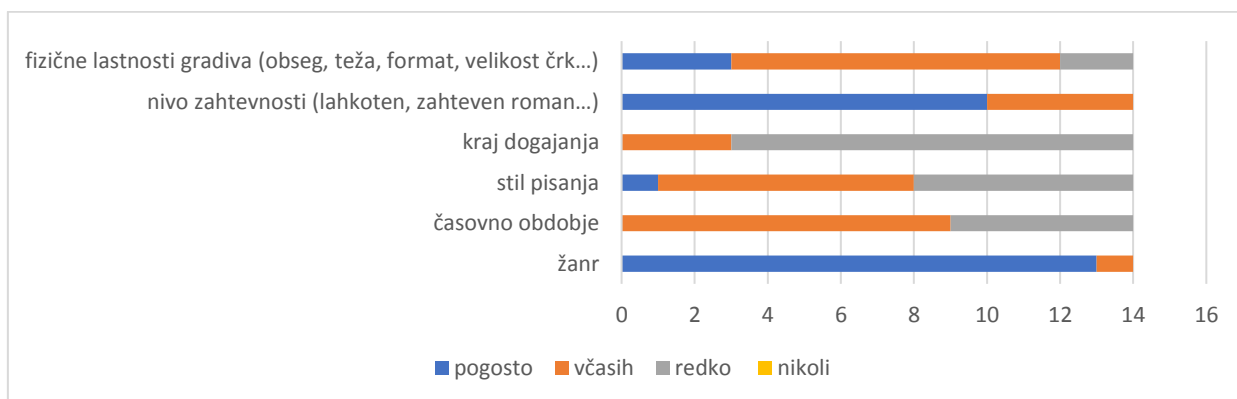
Slika 5: Pogostost pristopa k uporabniku z namenom svetovanja za branje

Več kot polovica anketirank je potrdila, da uporabniki pri bralnem svetovanju pogosto izrazijo naslednje zahteve: rad/-a bi bral/-a nekaj podobnega, kot je..., rad/-a bi bral/-a še kaj od tega avtorja, rad/-a bi bral/-a nekaj lahkotnega, svetujte mi dobro knjigo (Slika 6).

Slika 6: Pogostost zahtev uporabnikov pri bralnem svetovanju po oceni knjižničark

Skoraj vse anketiranke (13 od 14 anketirank) so odgovorile, da uporabniki pogosto izrazijo zahtevo po določenem žanru. Več kot polovica anketirank (10 od 14 anketirank) pravi, da je uporabnikom pogosto pomembna tudi zahtevnost gradiva. Po ocenah enajstih anketirank uporabniki redko sprašujejo po kraju dogajanja v gradivu. Zahteve uporabnikov glede fizičnih lastnosti gradiva so po ocenah večine anketiranih knjižničark pogoste ali občasne (12 od 14 anketirank) (Slika 7).

Slika 7: Pogostost zahtev uporabnikov glede značilnosti gradiva po mnenju knjižničark

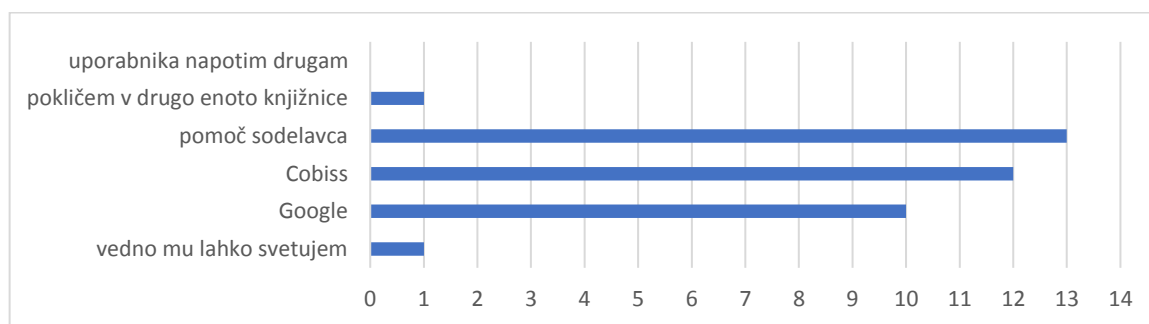
Kot eno izmed najbolj težavnih situacij pri bralnem svetovanju je več anketirank izpostavilo svetovanje uporabniku, ki ne ve, kaj želi brati, ter svetovanje uporabniku, ki je prebral že zelo veliko knjig. Kot druge težavne situacije pa so naštele:

- uporabnik išče nasvet za branje za drugo osebo,
- izbirčnost, negativnost uporabnika,
- uporabnik želi gradivo na podlagi barve, slike na naslovnici ...,
- zaznavanje pri uporabniku, da ne zaupa oz. verjame v nasvet knjižničarke,

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

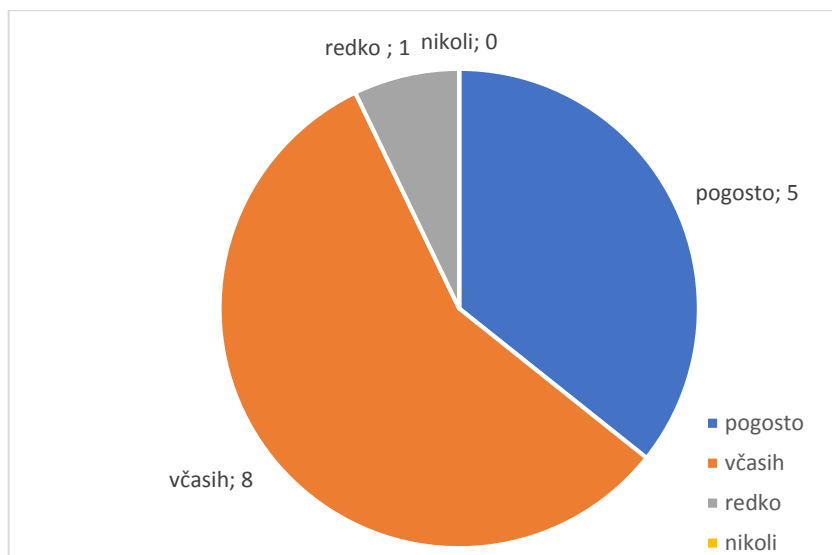
- svetovanje lahkotne literature,
- knjižničarjevo nepoznavanje starejših romanov,
- uporabnik je prepričan, da mu ustreza le določena zvrst,
- želje uporabnikov po branju gradiva glede na narodnost avtorja
- knjižničarjevo nepoznavanje gradiva, ki ga je uporabnik nazadnje prebral,
- knjižničarjevo nepoznavanje žanra, ki ga uporabnik bere,
- knjižničar uporabnika ne pozna.

Slika 7 prikazuje različne načine pomoči, ki si jih anketirane knjižničarke poslužujejo, ko uporabniku ne znajo svetovati. Skoraj vse anketiranke (13 od 14) se v primeru, ko ne znajo svetovati obrnejo na pomoč k sodelavki. Večji del anketirank si pomaga tudi z lokalnim knjižničnim katalogom COBISS (12 od 14) in spletnim iskalnikom Google (10 od 14).

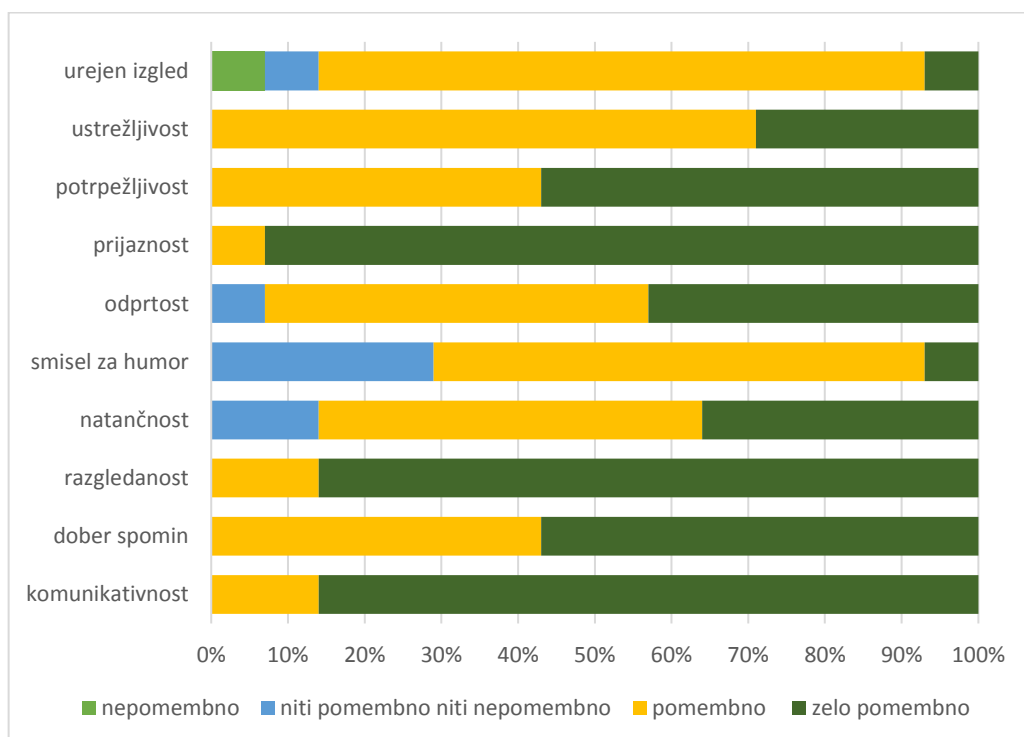
Slika 7: Knjižničarjeva izbira pomoči, ko uporabniku ne zna svetovati

Največ vprašanih pravi (8 od 14 vprašanih), da uporabnika včasih povabijo, da ob naslednjem obisku knjižnice z njimi deli mnenje o ustreznosti bralnega svetovanja (Slika 8).

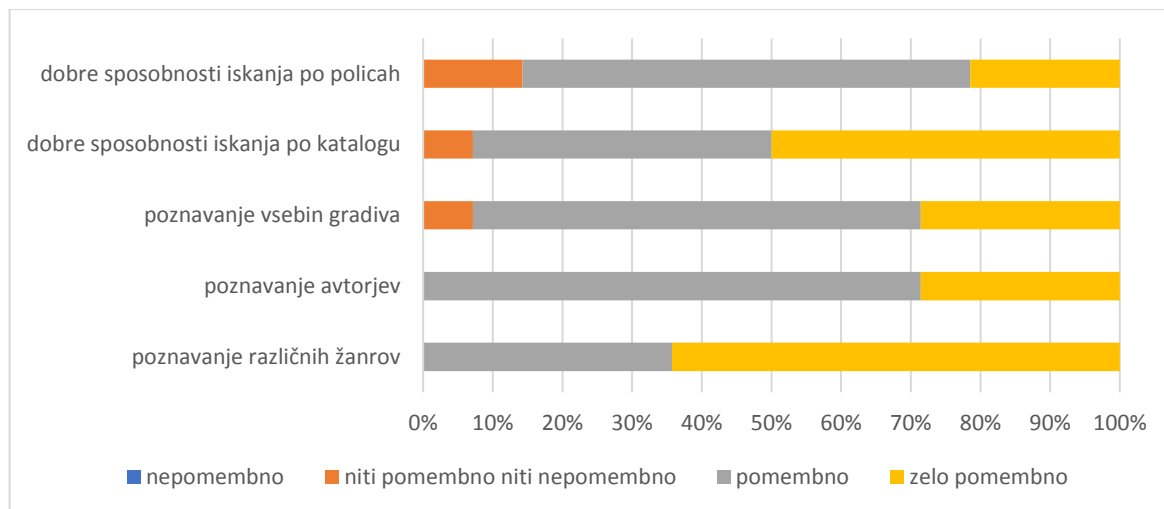
Slika 8: Pogostost knjižničarjevega povabila uporabniku k deljenju mnenja o ustreznem bralnem svetovanju

V raziskavi nas je zanimalo tudi, katere lastnosti anketiranci prepoznajo kot pomembne lastnosti svetovalnih knjižničarjev. Rezultati so podani pri Sliki 9. Vse podane lastnosti so anketirane knjižničarke ocenile kot pomembne ali zelo pomembne lastnosti. Kot zelo pomembne lastnosti so izstopale: prijaznost (13 od 14 anketirank), komunikativnost (12 od 14 anketirank) in razgledanost (12 od 14 anketirank).

Slika 9: Lastnosti svetovalnih knjižničarjev glede na pomembnost po mnenju knjižničark

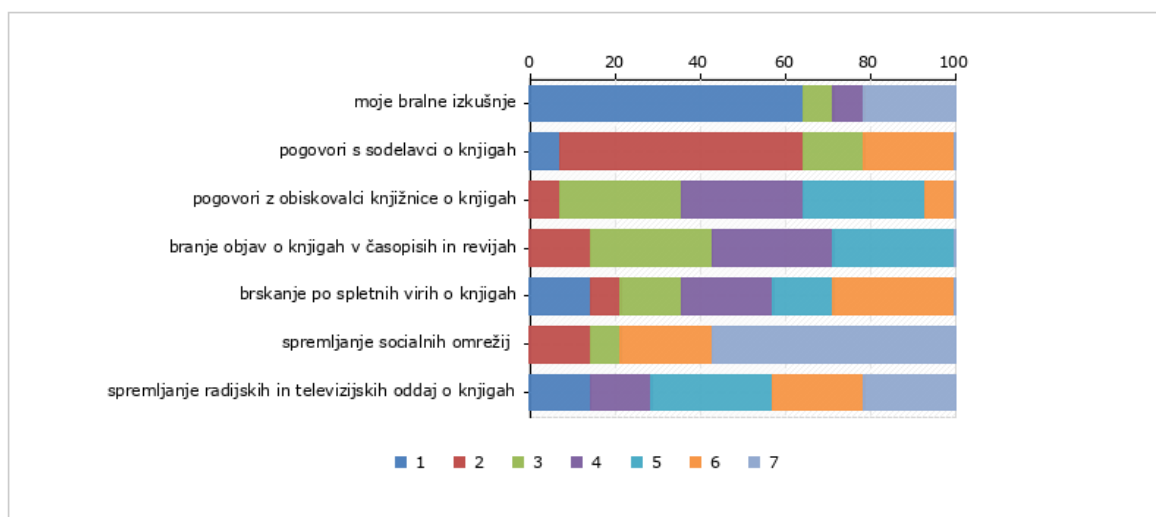
Knjižničarke smo spraševali tudi o tem katere spretnosti svetovalnega knjižničarja so pomembne. Vse podane spretnosti so anketiranke ocenile kot pomembne ali zelo pomembne. Nobene spretnosti niso opredelile kot nepomembne. Kot zelo pomembno spretnost je največ anketirank (9 od 14) označilo poznavanje različnih žanrov (Slika 10).

Slika 10: Spretnosti svetovalnih knjižničarjev glede na pomembnost po mnenju knjižničark

Večina vprašanih (12 od 14 anketirank) je odgovorila, da za potrebe bralnega svetovanja bere tudi gradivo, ki je zunaj njihovih osebnih zanimanj.

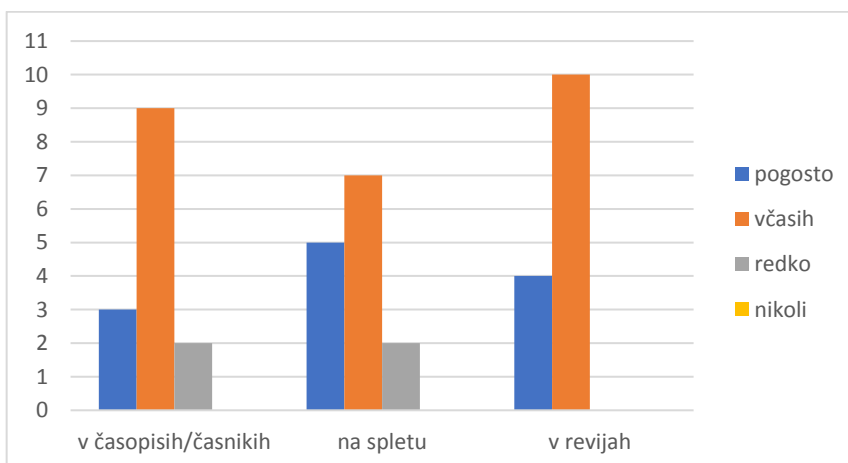
Spraševali smo jih tudi po tem, katere dejavnosti jim pri opravljanju bralnega svetovanja najbolj koristijo (Slika 11). Odgovore so razvrstile po lestvici od ena do sedem (1 = najbolj koristi, 7 = najmanj koristi). Lastne bralne izkušnje so se izkazale kot najbolj koristna dejavnost, ki vprašanim pomaga pri bralnem svetovanju (9 od 14 vprašanih jih je označilo kot najbolj koristno dejavnost). Sledijo pogovori s sodelavci o knjigah (8 od 14 vprašanih). Spremljanje družbenih omrežij je največ anketirank označilo kot najmanj koristno dejavnost (8 od 14 vprašanih). Za manj koristno dejavnost so označili tudi spremljanje radijskih in televizijskih oddaj o knjigah.

Slika 11: Dejavnosti pri bralnem svetovanju glede na koristnost

Zanimalo nas je, kateri spletni viri vprašanim pomagajo pri svetovanju. Večina jih je omenila spletno stran Bukla.si (8 od 13 odgovorov) in stran Dobreknjige.si (9 od 13 odgovorov), manj jih uporablja spletne strani založb (4 od 13 odgovorov). Po dve anketiranki sta omenili portale Klubromantic.com, Bralnica, Goodreads, Biblos ali Emka, prav tako dve uporabljata bloge, medtem ko je Google in knjižnični katalog COBISS izbrala ena anketiranka.

Zanimalo nas je tudi, kako pogosto knjižničarke spremljajo knjižne recenzije (Slika 12). Večji del vprašanih je odgovorila, da včasih spremlja knjižne recenzije v vseh treh medijih. Nihče ni odgovoril, da knjižnih recenzij ne spremlja nikoli.

Slika 12: Pogostost spremljanja knjižnih recenzij

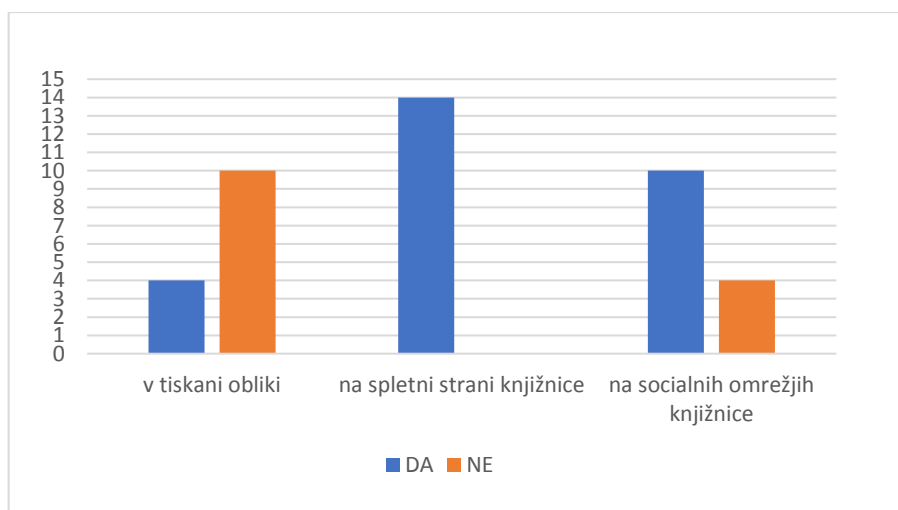
Literarne bloge spremlja manj kot polovica vprašanih (5 od 14 vprašanih).

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Zanimalo nas je, ali vprašani vodijo knjižne sezname (knjig, ki so jih prebrali, popularnih knjig, knjig ali avtorjev, ki so si med sabo podobni, knjig, ki bi jih radi prebrali). Polovica (7 od 14 vprašanih) jih je odgovorila, da vodijo seznam knjig, ki bi jih radi prebrali. Štirje vodijo seznam knjig, ki so jih prebrali, ena pa vodi seznam knjig ali avtorjev, ki so si med sabo podobni. Nihče ne vodi seznama popularnih knjig. Zanimalo nas je tudi ali imajo zaposleni v knjižnici na voljo kakšen seznam gradiva, ki jim pomaga pri svetovanju odraslim bralcem (npr. seznam popularnih avtorjev, vrstni red knjig v zbirkah, seznam knjižnih uspešnic, podobnih knjig, avtorjev itd.). Štiri knjižničarke pravijo, da imajo v knjižnici na voljo seznam gradiva, ki jim pomaga pri bralnem svetovanju. To so sezname nekaterih gradiv v zbirkah glede na bralni vrstni red ter knjižne anotacije, ki jih pišejo knjižničarji za radijsko oddajo Beremo skupaj, kjer priporočajo gradivo.

Večina vprašanih (9 od 14 vprašanih) je odgovorila, da bi za izvajanje storitve bralnega svetovanja potrebovali dodatna izobraževanja. Nekaj več kot polovica vprašanih se je v preteklosti že udeležila izobraževanja na temo bralnega svetovanja. Večji del vprašanih (9 od 14 vprašanih) je mnenja, da bi morali imeti čas, namenjen internemu izobraževanju, kjer bi jim bilo predstavljeno gradivo in kjer bi lahko o gradivu razpravljali.

V knjižnici poznajo več oblik pasivnega bralnega svetovanja. To so: priporočilni prispevki za radijsko oddajo, razstave gradiva, priporočila na spletni strani knjižnice, priporočila v revijah, priporočilni sezname v tiskani obliki ter priporočila na družbenih omrežjih knjižnice. Večina (13 od 14 vprašanih) jih je mnenja, da bi morali imeti v knjižnici več prostora za razstavljanje gradiva.

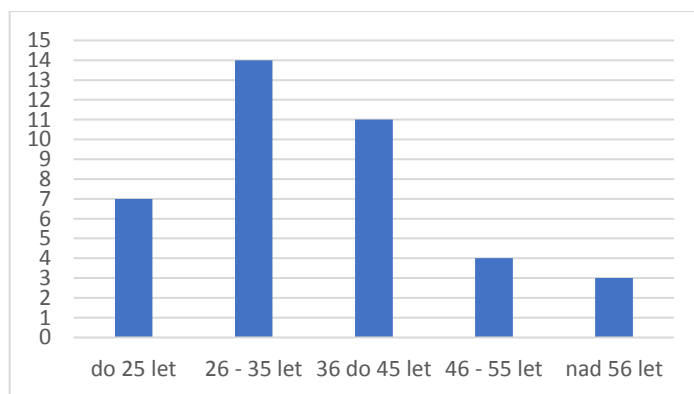
Slika 13: Potreba po objavljanju seznama knjižnih novosti

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Vsi vprašani so mnenja, da bi seznam knjižnih novosti moral biti objavljen na spletni strani knjižnice. Večina jih meni, da bi ta seznam moral biti objavljen tudi na družbenih omrežjih knjižnice. Večji del vprašanih meni, da seznam knjižnih novosti v tiskani obliki ni potreben.

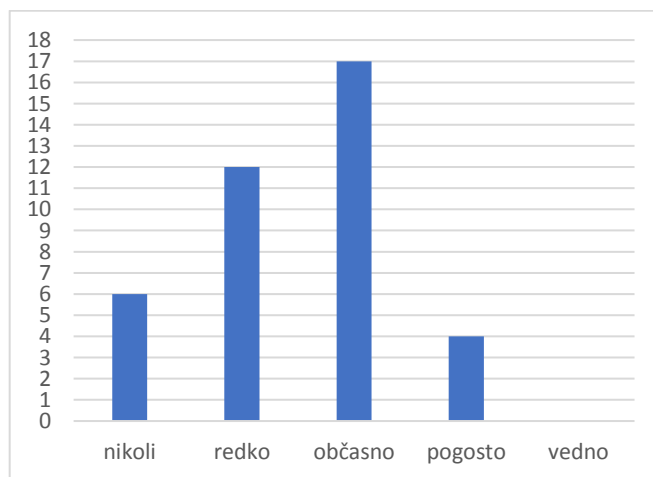
11.2 REZULTATI ANKETE ZA ČLANE KNJIŽNICE

Ustrezno rešenih anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili člani KIT Škofja Loka, ki si v knjižnici izposojajo gradivo za prosti čas, je bilo 39. Največ vprašanih je spadalo v starostno kategorijo od 26 do 35 let. Sledila jim je kategorija od 36 do 45 let (Slika 14).

Slika 14: Starostna struktura anketiranih članov KIT Škofja Loka

Največ vprašanih je odgovorilo, da za nasvet knjižničarke glede izbire gradiva za prosti čas prosijo občasno (43 %). Nihče ni odgovoril, da za nasvet vpraša vedno (Slika 15).

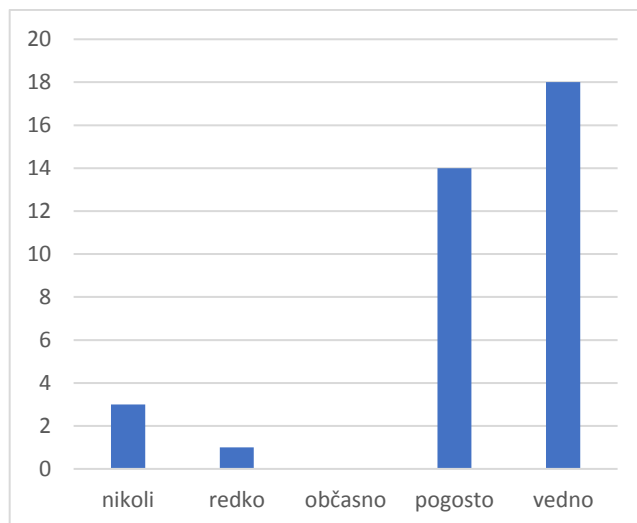

Slika 15: Prošnja za nasvet knjižničarke

Pri vprašanju, kako pogosto so člani knjižnice zadovoljni s predlogom knjižničarke (Slika 16), je največ vprašanih (45 %) odgovorilo, da so vedno zadovoljni s predlogom. Malo manj

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

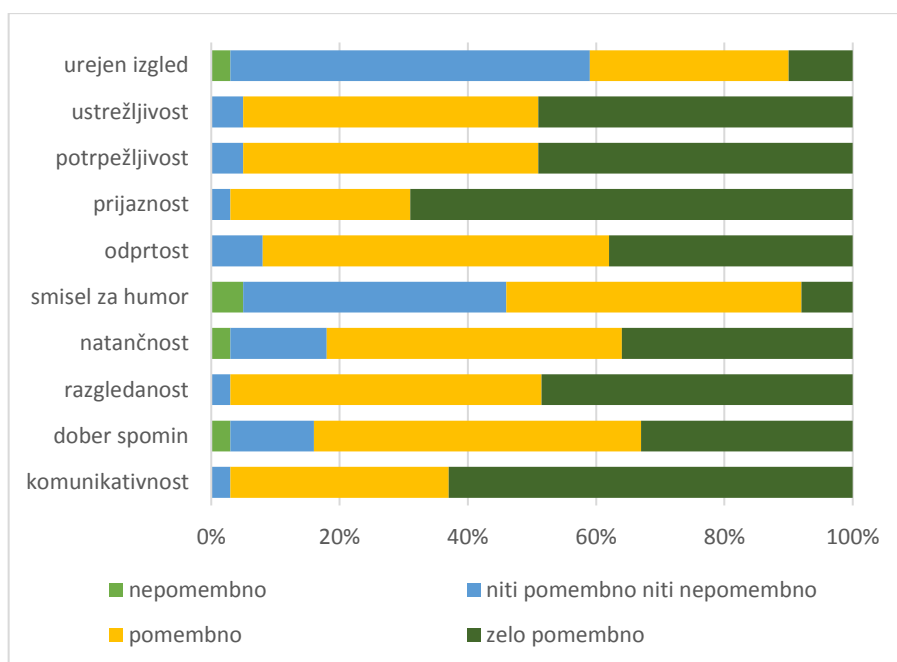
vprašanih (35 %) je odgovorilo, da so pogosto zadovoljni s predlogom. Trije vprašani (8 %) s predlogom niso bili nikoli zadovoljni.

Slika 16: Zadovoljstvo s predlogom knjižničarke

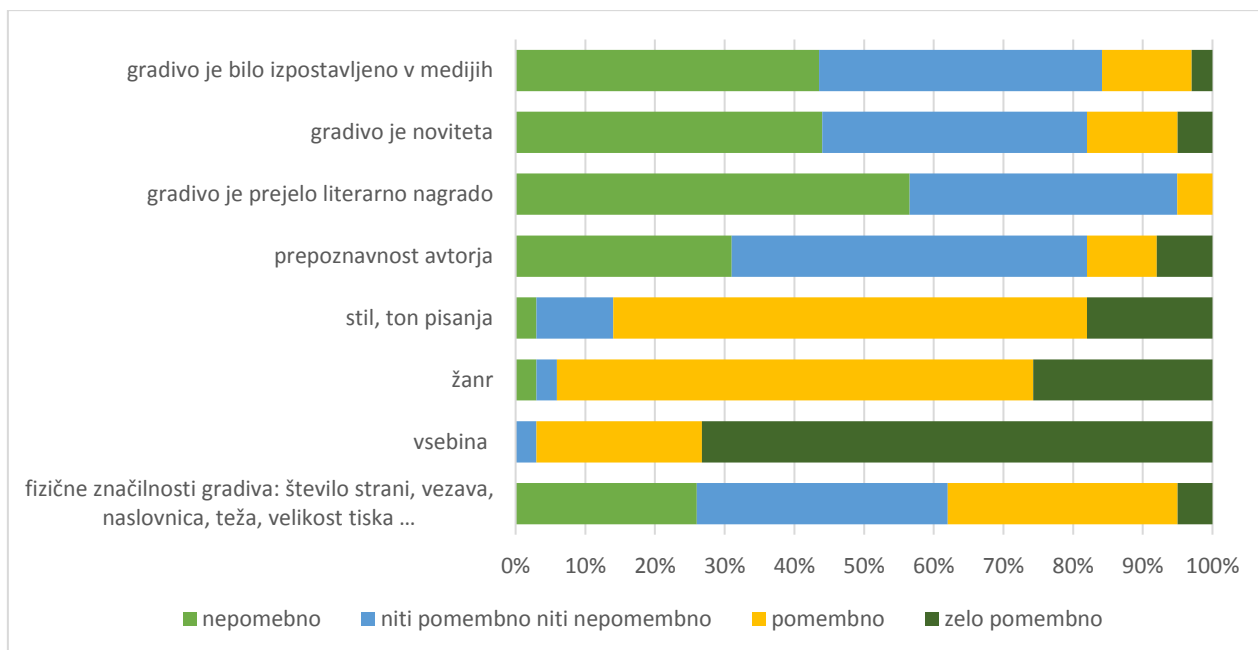
Med razlogi, ki so jih navedli, zakaj s predlogom knjižničarke niso bili zadovoljni, so bili, da so knjigo že prebrali, da knjiga ni bila po njihovem okusu, čeprav je bila dobra izbira, da je bil slog drugačen, kot so ga vajeni, da tematika in vsebina nista bili ustrezni.

Anketirance smo tako kot knjižničarke vprašali, katere lastnosti svetovalnega knjižničarja so po njihovem mnenju pomembne (Slika 17). Knjižničarke so podane lastnosti, gledano v celoti, pogosteje označevale kot zelo pomembne ali pomembne. Člani so tako kot knjižničarke kot najpomembnejšo lastnost označili prijaznost, za tem pa komunikativnost. Kot lastnost, ki pri svetovalnem knjižničarju ni pomembna niti nepomembna, je več kot polovica anketiranih članov (56 %) označila urejen videz.

Slika 17: Lastnosti svetovalnega knjižničarja glede na pomembnost po mnenju članov knjižnice

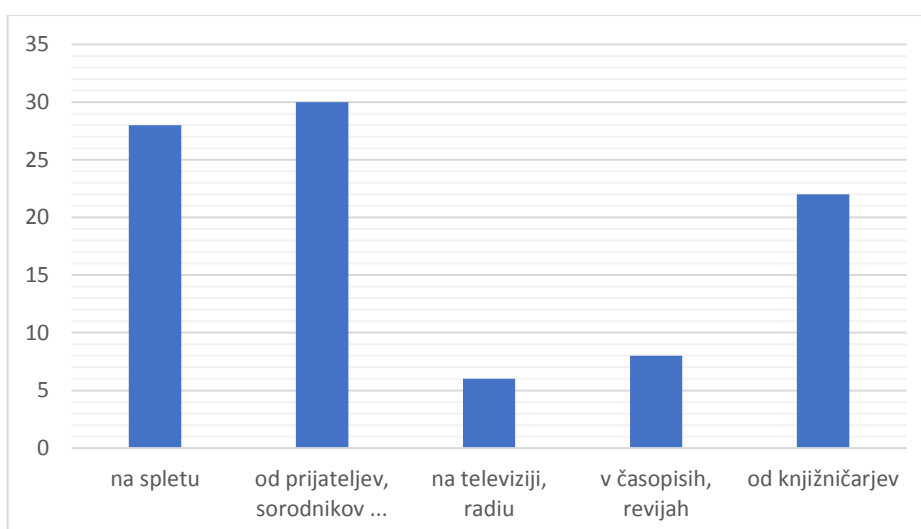
Člane smo vprašali, katere značilnosti so jim pri izbiri gradiva pomembne (Slika 18). Največ (78 %) vprašanih je odgovorilo, da jim je pri izbiri gradiva zelo pomembna vsebina. Kot pomembni lastnosti pri izbiri gradiva pa so največkrat izbrali žanr (69 %) in slog, ton pisanja (68 %). Med lastnostmi, ki jih je večina označila kot nepomembne ali niti pomembne niti nepomembne, so navedli: prepoznavnost avtorja (82 %), gradivo je prejelo literarno nagrado (94 %), gradivo je noviteta (82 %), gradivo je bilo izpostavljeno v medijih (85 %). Več kot polovica vprašanih (56 %) je odgovorila, da jim pri izbiri gradiva ni pomembno, če je gradivo prejelo literarno nagrado.

Slika 18: Značilnosti gradiva glede na pomembnost po mnenju članov knjižnice

Vprašani so odgovorili, da ideje za branje (Slika 19) običajno dobijo od prijateljev in sorodnikov (77 %) in na spletu (72 %). Sledijo vprašani (56 %), ki ideje za branje dobijo od knjižničarjev. Televizija, radio ter časopisi in revije spadajo med manj običajne vire pridobivanja idej za branje.

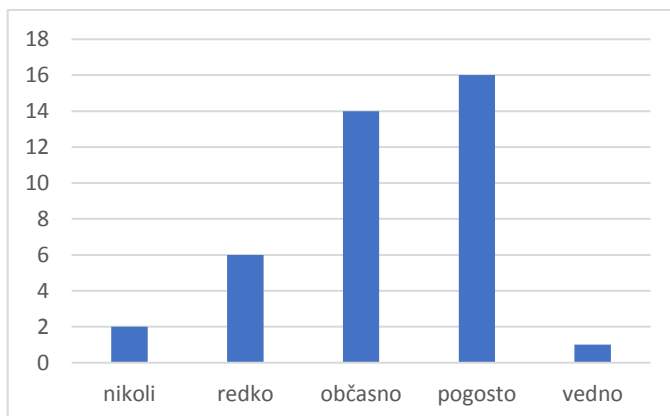
Druga mesta, kjer so vprašani povedali, da dobijo ideje za branje, so knjižne police in izpostavljeno gradivo v knjižnici.

Slika 19: Ideje za branje

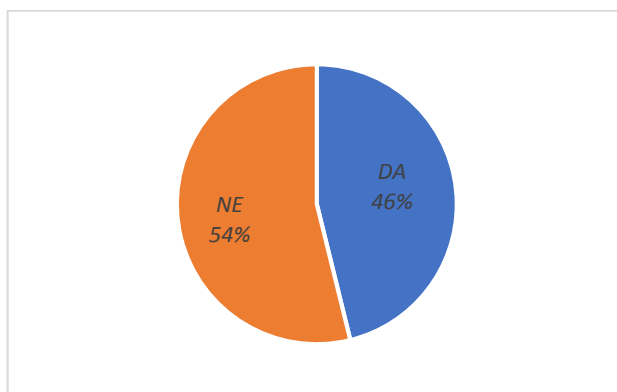
Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Anketirance smo vprašali, kako pogosto izberejo knjigo, ki je v knjižnici razstavljena (Slika 20). Največji delež vprašanih (40 %) je odgovoril, da knjigo z razstavne police izberejo pogosto.

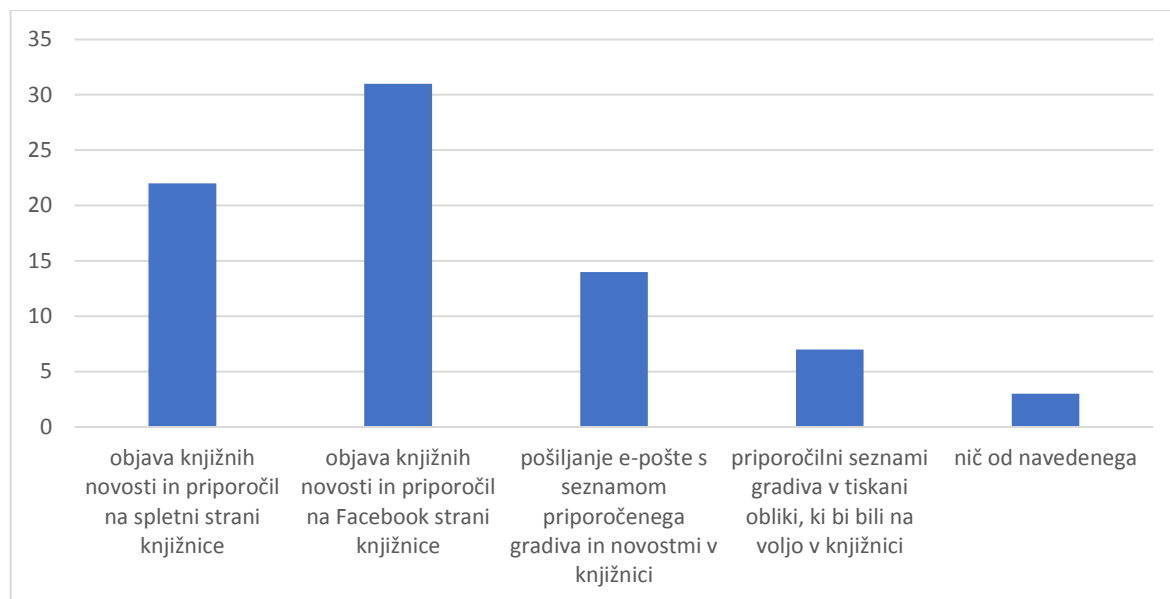
Slika 20: izbira razstavljenе knjige

Radijske oddaje Beremo skupaj, kjer knjižničarke KIT Škofja Loka priporočajo gradivo, ni poznalo malo več kot polovica vprašanih (54 %) (Slika 21). Od tistih, ki oddajo poznajo, je več kot polovica (67 %) odgovorila, da so si priporočeno knjigo želeli izposoditi.

Slika 21: Poznavanje radijske oddaje Beremo skupaj

Zanimalo nas je, ali bi vprašane zanimal kateri od predlaganih načinov priporočanja gradiva (Slika 22). Največ vprašanih je odgovorilo, da bi jih zanimala objava knjižnih novosti in priporočil na Facebook strani knjižnice (79 %). Nekaj več kot polovico vprašanih (56 %) je zanimala tudi objava knjižnih novosti in priporočil na spletni strani knjižnice.

Slika 22: Možnosti za priporočanje gradiva po zanimanju članov

12 ANALIZA IN ZAKLJUČKI

Bralno svetovanje je pomembna storitev v vsaki splošni knjižnici, saj pripomore k širjenju bralne kulture. Tudi v KIT Škofja Loka se zaposleni vsakodnevno srečujejo z uporabniki, ki si želijo svetovanja pri izbiri gradiva za prosti čas. Anketirane knjižničarke ocenjujejo, da se odstotek referenčnih vprašanj bralcev, ki se nanašajo na bralno svetovanje, giblje od 25 % do 75 %. Največ bralcev je odgovorilo, da občasno prosijo za nasvet knjižničarke. Pri prvem raziskovalnem vprašanju smo se vprašali, kakšno je zadovoljstvo odraslih članov KIT Škofja Loka s storitvijo bralnega svetovanja. Anketiranci so podali zelo pozitivne ocene: 80 % vprašanih je odgovorilo, da so vedno ali pogosto zadovoljni s predlogom knjižničarke, kar kaže na to, da knjižničarke dobro opravljajo svoje delo. K temu zagotovo pripomorejo njihove bogate izkušnje. Večina to storitev opravlja že več kot deset let. Svojega svetovalnega dela anketirane knjižničarke ne ocenjujejo slabo, a tudi ne zelo dobro. Večji del anketiranih zaposlenih je bilo mnenja, da bi bila dodatna izobraževanja za potrebe bralnega svetovanja dobrodošla in da bi bila interna izobraževanja, razprave v knjižnici o gradivu itd. koristne pri njihovem svetovalnem delu. Majhna usposobljenost knjižničarjev za izvajanje storitve bralnega svetovanja je bila po ugotovitvah avtorice Jesenk (2010) prisotna tudi med knjižničarji v njeni raziskavi. Tudi njeni anketiranci so bili mnenja, da bi jim dodatna izobraževanja o bralnem svetovanju prišla prav. Temu mnenju so se pridružili tudi udeleženci fokusne skupine v raziskavi o delu splošnih knjižnic na področju razvoja bralne pismenosti in bralne kulture v Sloveniji (Vilar, 2017).

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Kot pravi Saricks (2005), je pomembno, da se knjižničar svetovalec na svoje delo pripravi. Kot del priprave omenja tudi poglobljanje v posamezne žanre tako, da knjižničar razišče, katero gradivo oz. avtorji so največji predstavniki nekega žanra, kakšne podkategorije zajema nek žanr itd. Iskanje določenega žanra je po ocenah zaposlenih KIT Škofja Loka najpogostejša zahteva bralcev. Žanr so kot pomembno značilnost za izbiro izpostavili tudi bralci v anketi. Ta način priprave, ki ga svetuje Saricks (2005), bi zato bil knjižničarkam lahko v pomoč. Značilnosti gradiva, na katera je vredno, da je knjižničar pozoren pri spoznavanju gradiva, so tudi raven zahtevnosti besedila, fizične lastnosti gradiva in vsebina, ki so jo anketirani bralci v anketi največkrat označili kot zelo pomembno značilnost pri izbiri gradiva.

Saricks (2005) v svojem delu omenja, da je daleč najtežje vprašanje, ki ga bralec lahko postavi svetovalnemu knjižničarju: »Ali imate kaj podobnega, kot je ...« Naša raziskava je pokazala, da anketirani knjižničarji pogosto naletijo na take zahteve. Poleg tega se pri svojem delu pogosto srečajo tudi z zahtevami bralcev, kot so: rad bi bral še kaj od določenega avtorja, rad bi bral nekaj lahkotnega, svetujte mi dobro knjigo itd. Tovrstna vprašanja so za knjižničarja lahko zahtevna. Saricks (2005) svetuje, da si v tem primeru, ko je uporabnik neodločen glede tega, kaj si želi ali izbira gradivo za drugo osebo, knjižničar pomaga s seznamom nekaterih naslovov "preverjenih uspešnic", ki so, če je mogoče, starejše in so zato običajno proste na knjižnih policah. V KIT Škofja Loka nimajo tovrstnega seznama niti ga ne vodi nobena od zaposlenih. Imajo pa na voljo zbirko knjižnih priporočil, ki jih tedensko pišejo za lokalni Radio Sora. Vprašane so izpostavile tudi nekaj drugih težavnih situacij, s katerimi se soočajo pri svetovanju za branje. Kot glavno težavo izpostavljajo neodločnost uporabnika glede tega, kaj bi bral, ter svetovanje bralcu, ki ima za sabo že zelo veliko prebranih knjig. Svetovanje je oteženo tudi v primeru, ko knjižničar ni suveren v žanru, ki ga bralec želi brati.

Knjižničar svetovalec mora biti pri svojem delu aktiven. To pomeni, da ne čaka le na uporabnikovo vprašanje, temveč mu sam ponudi pomoč pri izbiri gradiva. Knjižničarke iz KIT Škofja Loka so odgovorile, da to naredijo pogosto ali včasih. Navezati stik s uporabniki je pomembno, zagotovo pa tega vedno ni mogoče izvesti. Knjižničarke iz KIT Škofja Loka namreč poleg referenčnega dela opravljajo še obilico drugih nalog (izposoja, pospravljanje gradiva, odgovarjanje na telefonske klice in elektronska sporočila, skrb za čitalnico ...). Rešitev bi lahko bila v organizaciji samostojne referenčne službe. Razbremenitev dela bi zaposlenim omogočila, da bi se uporabnikom, ki iščejo bralne nasvete, bolj posvetili.

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Eden od pomembnih korakov pri bralnem svetovanju je tudi ta, da knjižničar uporabnika povabi, da ob naslednjem obisku knjižnice deli povratno informacijo o predlaganem gradivu. Na ta način se svetovanje lahko nadaljuje in ni nikoli zaključen proces. Večkratno svetovanje tako še bolj pripomore k uresničevanju naloge splošne knjižnice pri vzgajanju bralcev in dvigovanju bralne kulture. Da to počnejo tudi v KIT Škofja Loka, so pokazali odgovori na vprašanje, kako pogosto povabijo uporabnika, da ob naslednjem obisku knjižnice z njimi deli mnenje o ustreznosti bralnega svetovanja. Malo več kot polovica knjižničark KIT Škofja Loka je odgovorilo, da to naredijo včasih, skoraj vse ostale pa so odgovorile, da to naredijo pogosto.

V tretjem raziskovalnem vprašanju nas je zanimalo katere kompetence in lastnosti knjižničarja so pomembne pri izvajanju storitve bralnega svetovanja. O tem smo vprašali tako knjižničarje kot tudi člane knjižnice. Oboji so večino navedenih lastnosti (ustrežljivost, potrpežljivost, prijaznost, odprtost, smisel za humor, natančnost, razgledanost, dober spomin in komunikativnost) označili kot zelo pomembne ali pomembne lastnosti. Knjižničarke so več lastnosti ocenile kot zelo pomembne kot so to storili člani knjižnice. Lastnosti, ki sta tako za člane knjižnic kot tudi knjižničarke veljale za najpomembnejše, sta prijaznost in komunikativnost. Manjšo pomembnost so člani knjižnice namenili urejenemu videzu zaposlenih, ki jo je več kot polovica anketiranih članov označila kot lastnost, ki ni niti pomembna niti nepomembna. Poleg osebnostnih lastnosti svetovalnih knjižničarjev so pomembne tudi njihove spretnosti. O njihovi pomembnosti smo spraševali anketirane knjižničarje. Med spretnostmi, kot so poznavanje različnih žanrov, avtorjev, vsebin gradiva, dobre sposobnosti iskanja po katalogu ter iskanja po policah, je bila spretnost poznavanja različnih žanrov največkrat izbrana kot zelo pomembna spretnost. Vse naštetе spretnosti je večina vprašanih označila kot zelo pomembne ali pomembne.

Da za svetovalnim delom knjižničark KIT Škofja Loka stoji tudi določena stopnja priprave v prostem času, priča to, da večina vprašanih knjižničark (12 od 14 knjižničark) za potrebe svetovanja bere tudi gradivo, ki je zunaj njihovih osebnih zanimanj. Načrtno branje gradiva priporoča tudi Saricks (2005), saj je za dobro svetovalno delo treba pridobiti čim boljši pregled nad gradivom, kar vključuje tudi branje gradiva, ki ni nujno del knjižničarjevega bralnega okusa. Lastne bralne izkušnje so se namreč v raziskavi pokazale kot najbolj koristna dejavnost, ki knjižničarkam pomaga pri bralnem svetovanju. Po koristnosti se je visoko uvrstil tudi pogovor o knjigah s sodelavci. Sodelavci so se izkazali tudi kot ena od najpogosteje uporabljenih pomoči, ki jih knjižničarke koristijo, ko se znajdejo v dilemi pri bralnem

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

svetovanju. Kot pravi Saricks (2005), je znanje knjižničarjev in sodelovanje med njimi eden od najpomembnejših elementov pri uspešnem svetovanju v knjižnici.

Poleg branja knjig in pogovarjanja o gradivu pa lahko svetovalni knjižničar stori še marsikaj, da izboljša svoje svetovanje. Prebiranje o gradivu v medijih in na spletu lahko veliko prispeva k znanju knjižničarja. Zanimalo nas je, kateri spletni viri so za seznanjenje z gradivom zelo koristni. Največkrat je bil izpostavljen portal Dobreknjige.si, kar je razumljivo, saj so prav splošni knjižničarji upravljalci in glavni ustvarjalci tega portala. Portal je poln različnih informacij, ki so kot nalašč za pomoč pri svetovanju (izbira bralnih parametrov, razpored gradiva po žanrih, narodnostih avtorja, nagrajene knjige, tematske knjižne police ...). Pogosto je bila omenjena tudi stran Bukla.si, ki ima na spletni strani redno in izčrpno bazo knjig in njihovih recenzij.

V današnjem času lahko pridobimo ideje za branje praktično povsod. Ker je nemogoče, da bi imel posameznik pregled nad vsemi izdanimi knjigami so priporočila ljudi, ki jim zaupamo, še posebej dobrodošla. V anketi so člani knjižnice odgovorili, da so prijatelji in sorodniki najpomembnejši vir pridobivanja idej za knjige. Sledila sta splet in knjižničar. Ta rezultat se ujema z rezultatom raziskave Knjige in bralci VI (Rupar idr., 2019), kjer so anketiranci prav tako povedali, da informacije o knjigah najpogosteje dobijo v knjižnici ter pri prijateljih, sodelavcih, znancih in sorodnikih. Določeno gradivo je v medijih precej bolj izpostavljeno kot drugo. Anketa je pokazala, da so mediji, kot so televizija, radio, časopisi in revije, pri anketirancih v manjši meri vir idej za branje.

Knjižnica izvaja kar nekaj oblik pasivnega bralnega svetovanja, ima pa tudi še nekaj možnosti, da to dejavnost razširi. Razstavljanje gradiva v knjižnici je ena od najbolj enostavnih oblik pasivnega svetovanja. Na ta način je možno opozoriti na novosti v knjižnici, izpostaviti bolj brano gradivo, oblikovati razstavo knjig na razne tematike itd. Anketa je pokazala, da je razstavljeno gradivo za člane knjižnice zanimivo, saj je največ vprašanih odgovorilo, da pogosto posežejo po policah z razstavljenim gradivom. Anketirane zaposlene so mnenja, da bi v knjižnici morali biti več prostora za razstavljanje gradiva. KIT Škofja Loka ima že dolgo tradicijo priporočanja gradiva v radijski oddaji Beremo skupaj na Radiu Sora. Rezultati ankete so pokazali, da je skoraj polovica vprašanih to oddajo poznalo ter da so se jim predlogi zdeli zanimivi. Na spletni strani Radija Sora sicer obstaja omejeni arhiv oddaj Beremo skupaj, a knjižnica bi lahko bazo vseh napisanih prispevkov (več kot 600), ki se hranijo le v tiskani obliki,

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

v knjižnici razširila med uporabnike tako, da bi prispevke objavila na spletni strani knjižnice, kjer bi bili na voljo tudi tistim, ki radijske oddaje ne ujamejo ali je ne spremljajo. Glede novih načinov priporočanja gradiva, ki bi jih knjižnica lahko ponudila svojim članom, so člani pokazali zanimanje predvsem za priporočanje gradiva na spletu. Najbolj so se zanimali za predloge na Facebook strani knjižnice, kar je pričakovan rezultat glede na to, da smo anketo delili na družbenem omrežju Facebook. Sezname knjižnih novosti bi po mnenju vprašanih knjižničark morali obstajati vsaj na spletni strani knjižnice. Ti so pomembni bralcem, ki radi berejo novejšo literaturo in/ali so prebrali že zelo veliko knjig. Ker se v knjižnici pogosto zgodi, da se novejše gradivo hitro uvrsti na police rezerviranega gradiva ali pa ga je zaradi prostorske stiske težko razstaviti na policah, zaradi česar uporabnik gradiva ne opazi, bi lahko seznam novega gradiva pripomogel k temu, da knjižnica opozori na novo gradivo.

Kljub temu da je velik delež vprašanih članov odgovoril, da so z bralnim svetovanjem zadovoljni, pa ima bralno svetovanje v KIT Škofja Loka še nekaj možnosti za razvoj. Še večji poudarek bi lahko v knjižnici dali izobraževanju in deljenju znanja med zaposlenimi, saj je tako iz literature kot iz raziskave razvidno, da timsko delo prispeva h kakovosti storitve bralnega svetovanja. Eden od načinov je, da bi organizirali redne sestanke zaposlenih v knjižnici, kjer bi imeli zaposleni čas, da predstavijo novo gradivo v zbirki ter si med seboj izmenjujejo mnenja o prebranih knjigah. V pomoč zaposlenim, ki izvajajo bralno svetovanje, bi lahko bili tudi razni sezname gradiva, npr. vrstni redi knjig v zbirkah, seznam knjig, ki so si med sabo podobne, seznam priljubljenega gradiva, seznam tipičnih predstavnikov žanra, seznam gradiva z občutljivo vsebino, seznam gradiva za lahkotno branje itd. Zaposleni bi lahko vodili seznam uporabnikovih zahtev in želja. Na ta način bi lahko opazovali, katerih zahtev ni bilo mogoče izpolniti, kaj knjižnica še potrebuje v svoji zbirki, kako bi drugače lahko pomagali uporabniku itd. Knjižnica ima tudi možnost razširiti pasivno bralno svetovanje. Izkoristila bi lahko že več kot 600 napisanih bralnih priporočil, ki so bila napisana za oddajo Beremo skupaj, in te prispevke objavila na spletni strani knjižnice, družbenih omrežjih itd. Na teh mestih bi lahko delila tudi sezname novosti ter druge priporočilne sezname z različno tematiko in/ali za različne bralne okuse ter bralne skupine.

Storitev bralnega svetovanja bi lahko še podrobneje raziskovali. Ker sodelujoče knjižničarke v anketi niso znale natančno oceniti odstotek referenčnih vprašanj, ki zajemajo bralno svetovanje bi lahko morda z drugimi raziskovalnimi metodami kot je npr. metoda opazovanja pridobili natančnejši podatek o tem koliko je tovrstnih vprašanj. Drug način ugotavljanja obsega bralnih

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

nasvetov bi bil ta, da bi na delovnem mestu knjižničarji sami beležili katere vrste vprašanj dobijo s strani obiskovalcev knjižnice. Podrobneje bi lahko raziskali tudi izobraževalne potrebe knjižničarjev za opravljanje bralnega svetovanja. Knjižničarje bi lahko vprašali tudi o tem, kakšne spretnosti in znanja jim po njihovem primanjkuje za delo z bralci in na podlagi tega bi lahko knjižnici podali ideje za izobraževanja njihovih zaposlenih. Ugotavljali bi lahko razlike med bralnim svetovanjem med različnimi enotami knjižnice. Preverili bi lahko tudi vidik svetovanja kvalitetnejšega leposlovja ter raziskali naklonjenost uporabnikov do bralnega svetovanja v spletnem okolju.

Bralno svetovanje je ena od najbolj tradicionalnih storitev splošne knjižnice. Ljudje si jo želijo in jo pričakujejo, zato je pomembno, da knjižnica to storitev ponuja v najboljši možni obliki. Poleg tega, da se knjižničarji trudijo z osebnim svetovanjem bralcem pri izbiri gradiva, pa imajo v današnjem času možnost deljenja svojega dragocenega znanja o gradivu tudi prek spletnih poti in na ta način zajamejo širši krog ljudi. Z razvijanjem storitve in ohranjanjem njene visoke kakovosti bo knjižnica še naprej uresničevala poslanstvo širjenja bralne kulture.

13 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

Banič, T., Berčič, B., Filo, B. in Veselko, M. (1987). *Osnove knjižničarstva*. Posebna izobraževalna skupnost za kulturo.

Borko, T., Zabukovec, V. in Južnič, P. (2006). Pričakovanja uporabnikov o storitvah splošne knjižnice. *Knjižnica*, 50(4), 93–105.

Dobrić, E. (2020). *Svetovanje z branje: predlog modela storitve svetovanja za prostočasno branje odraslih za leposlovni oddelek Knjižnice Otona Župančiča* [Magistrsko delo]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Gosak, H. (2015). *Izbor in izposoja knjig, ki jih priporočamo za branje v Knjižnici Radlje ob Dravi* [Diplomsko delo]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Guidelines for behavioral performance of reference and information service providers. (2008). American Library Association.
<http://www.ala.org/rusa/resources/guidelines/guidelinesbehavioral>

IFLA/UNESCO Manifest o splošnih knjižnicah. (2002). V *Splošne knjižnice: IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice* (str. 69–71). NUK.

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Javnomnenjska raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki slovenskih splošnih knjižnic.

(2020). Ninamedia d.o.o. https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2020/06/ZSK_javnomnenjska_raziskava_Ninamedija_2020.pdf

Jesenk, M. (2010). *Možnosti knjižničarja za spodbujanje izposoje kakovostnega leposlovja* [Diplomsko delo]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Koontz, C. in Gubbin, B. (ur.) (2010). *IFLA Public Library Service Guidelines*. De Gruyter.

Lesnik, B., Kurtovič, M., Mav, A., Medved, D., Štrukelj Špenko, H. in Piciga, D. (1998). Učinkovitost referenčne službe v slovenskih splošnoizobraževalnih knjižnicah. *Knjižnica*, 42(1), 77–90.

Malec, L., Kavčič, P. in Škvarč, I. (2016). Dobreknjige.si – projekt slovenskih splošnih knjižnic. *Knjižnica*, 60(2–3), 15–34.

Mariborska knjižnica. (b. d.). *Center za spodbujanje bralne pismenosti*. <https://www.mb.sik.si/center-za-spodbujanje-bralne-pismenosti.html>

Novljan, S. (2005). Knjižničarstvo. V S. Rugelj (ur.), *Knjižna kultura* (str. 84–90). UMco.

Novljan, S. (2018). Knjižničar informator, empatični povezovalec. *Knjižnica*, 62(1–2), 9–36.

Orr, C. (2018). Readers' advisory services. V K. A. Cassell in U. Hiremath (ur.), *Reference and information services: an introduction* (str. 281–299). Facet.

Pogorelec, A. (2015). *Knjižnična klasifikacija leposlovja*. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-QYM5OOWQ/bfdc0e0b-fffb-41e8-8297-c3fc5b091c34/PDF>

Rupar, P., Blatnik, A., Kovač, M. in Rugelj, S. (2019). *Knjiga in bralci VI: bralna kultura in nakupovanje knjig v Sloveniji v letu 2019*. UMco.

Saricks, J. G. (2005). *Readers' advisory service in the public library*. American Library Association.

Senica, S. (1999). Funkcija spomina pri knjižničarjih. *Knjižnica*, 43(4), 59–78.

Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013–2020. (2012). Združenje splošnih knjižnic Slovenije.

- Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka. Pisna naloga za bibliotekarski izpit
- Smith, D. (2015). Readers' advisory the who, the how, and the why. *Reference & user services quarterly*, 54(4), 11–16.
- Splošne knjižnice: IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice.* (2002). Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Staley, L. (2010). Passive readers' advisory: bookmarks, booklists, and displays. V K. M. Stover in J. E. Moyer (ur.), *The readers' advisory handbook* (str. 73–80). American Library Association.
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028).* (2018). Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.
- Švab, K. in Žumer, M. (2015). Izbiranje leposlovja v knjižničnem katalogu in v knjižnici. *Knjižnica*, 59(1–2), 53–72.
- Vilar, P. (2017). *Proaktivna splošna knjižnica za bralno pismenost in bralno kulturo.* Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/2001, 96/2002 – ZUJIK, 92/2015.
- Zupanič, S. (1996). Referenčni pogovor kot nujni del referenčnega procesa. *Knjižnica*, 40(3–4), 79–103.

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA ČLANE KNJIŽNICE

Spoštovani uporabniki knjižnice, sem Polona Homec in za potrebe strokovne naloge za bibliotekarski izpit raziskujem storitev bralnega svetovanja odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka. Bralno svetovanje je oblika storitve referenčne službe, pri kateri knjižničar svetuje uporabniku glede izbire gradiva za branje v prostem času. Vse odrasle uporabnike Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka, ki si izposojate gradivo za prosti čas, prosim za sodelovanje v anonimni anketi. Za sodelovanje se vam že vnaprej zahvaljujem.

Q1 - Ali ste član Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka?

- Da.
 Ne.

Q2 - Ali si v Knjižnici Ivana Tavčarja izposojate gradivo za prosti čas?

- Da.
 Ne.

Q3 – Kako pogosto za nasvet glede izbire gradiva za prosti čas povprašate knjižničarko?

- Nikoli.
 Redko.
 Občasno.
 Pogosto.
 Vedno.

Q4 – Kako pogosto ste s predlogom knjižničarke zadovoljni?

- Nikoli.
 Redko.
 Občasno.
 Pogosto.
 Vedno.

IF (2) Q4 = [1, 2, 3, 4]

Q5 – Kaj je bil razlog, da s predlogom knjižničarke niste bili zadovoljni?

Q6 - Ocenite, kako pomembne se vam zdijo naslednje lastnosti svetovalnega knjižničarja.

	Nepomembno	Niti pomembno niti nepomembno	Pomembno	Zelo pomembno
Komunikativnost	☐	☐	☐	☐
Dober spomin	☐	☐	☐	☐
Razgledanost	☐	☐	☐	☐
Natančnost	☐	☐	☐	☐
Smisel za humor	☐	☐	☐	☐
Odprtost	☐	☐	☐	☐

	Nepomembno	Niti pomembno niti nepomembno	Pomembno	Zelo pomembno
Prijaznost	☐	☐	☐	☐
Potrpežljivost	☐	☐	☐	☐
Ustrežljivost	☐	☐	☐	☐
Urejen videz	☐	☐	☐	☐

Q7 - Označite, kako pomembne so vam naslednje značilnosti pri izbiri gradiva?

	Nepomembno	Niti pomembno niti nepomembno	Pomembno	Zelo pomembno
Fizične značilnosti gradiva: število strani, vezava, naslovnica, teža, velikost tiska ...	☐	☐	☐	☐
Vsebina	☐	☐	☐	☐
Žanr	☐	☐	☐	☐
Slog, ton pisanja	☐	☐	☐	☐
Prepoznavnost avtorja	☐	☐	☐	☐
Gradivo je prejelo literarno nagrado	☐	☐	☐	☐
Gradivo je noviteta	☐	☐	☐	☐
Gradivo je bilo izpostavljeno v medijih	☐	☐	☐	☐

Q8 - Kje običajno dobite ideje za branje?

Možnih je več odgovorov.

- Na spletu.
- Od prijateljev, sorodnikov ...
- Na televiziji, radiu.
- V časopisih, revijah.
- Od knjižničarjev.
- Drugo:

Q9 – Kako pogosto izberete knjigo, ki je v knjižnici razstavljena?

- Nikoli.
- Redko.
- Občasno.
- Pogosto.
- Vedno.

Q10 – Ste že slišali za radijsko oddajo Beremo skupaj na Radiu Sora, kjer knjižničarji KIT Škofja Loka priporočajo gradivo?

- Da.
- Ne.

IF (3) Q10 = [1] (da)

Q11 – Ste si že kdaj želeli izposoditi knjigo, ki je bila priporočena v oddaji Beremo skupaj?

- Da.
- Ne.

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Q12 - Ali bi vas zanimala katera od naslednjih možnosti priporočanja gradiva?

Možnih je več odgovorov.

- Objava knjižnih novosti in priporočil na spletni strani knjižnice.
- Objava knjižnih novosti in priporočil na Facebook strani knjižnice.
- Pošiljanje e-pošte s seznamom priporočenega gradiva in novostmi v knjižnici.
- Priporočilni sezname gradiva v tiskani obliki, ki bi bili na voljo v knjižnici.
- Nič od navedenega.

Q13 - V katero starostno skupino spadate?

- Do 25 let.
- 26–35 let
- 36–45 let
- 46–55 let
- 56 let in več.

Q14 - Spol:

- moški
- ženski

PRILOGA 2: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA KNJIŽNIČARJE SVETOVALCE

Pozdravljeni, sem Polona Homec. Za potrebe strokovne naloge za bibliotekarski izpit raziskujem storitev bralnega svetovanja odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka. S pomočjo ankete med knjižničarji v vaši knjižnici želim raziskati značilnosti te storitve. Anketa je anonimna, in če se strinjate s sodelovanjem v raziskavi, lahko pričnete z izpolnjevanjem ankete. Za sodelovanje se vam že vnaprej zahvaljujem.

Razjasnitev nekaterih pojmov, ki so uporabljeni pri anketi:

bralno svetovanje: oblika storitve referenčne službe, pri kateri knjižničar svetuje uporabnikom knjižnice glede izbire gradiva za branje v prostem času;

pasivno bralno svetovanje: oblika bralnega svetovanja, kjer gre za priporočanje gradiva brez neposrednega stika med knjižničarjem in uporabnikom. Primer: razstava gradiva, oblikovanje priporočilnih seznamov ...

Q1 – Koliko časa že opravljate storitev bralnega svetovanja za odrasle bralce?

- Do 1 leta.
- Od 1 do 5 let.
- Od 5 do 10 let.
- Od 10 do 20 let.
- 20 let ali več.

Q2 – Kako pogosto v tipičnem tednu v vaši knjižnici opravljate storitev bralnega svetovanja odraslim bralcem?

- Vsak dan.
- Trikrat do štirikrat na teden.
- Enkrat do dvakrat na teden.

Q3 - Ocenite, kolikšen odstotek vprašanj uporabnikov pri referenčnem delu se nanaša na bralno svetovanje?

- Do 25 %.
- Od 25 % do 50 %.
- Od 50 % do 75 %.
- Več kot 75 %.

Q4 – Kako pogosto pristopite k uporabniku knjižnice z namenom, da mu svetujete glede izbire gradiva za prosti čas, čeprav vas za nasvet ni neposredno prosil?

- Pogosto.
- Včasih.
- Redko.
- Nikoli.

Q5 – Kako pogosto pri bralnem svetovanju naletite na spodnje zahteve bralca?

	Pogosto	Včasih	Redko	Nikoli
Rad/-a bi bral/-a nekaj podobnega, kot je ...	☐	☐	☐	☐
Rad/-a bi bral/-a še kaj od tega avtorja.	☐	☐	☐	☐
Rad/-a bi bral/-a nekaj lahkega.	☐	☐	☐	☐
Svetujte mi dobro knjigo.	☐	☐	☐	☐

Q6 – Kako pogoste so zahteve uporabnikov po naslednjih značilnostih gradiva?

	Pogosto	Včasih	Redko	Nikoli
Žanr	☐	☐	☐	☐
Časovno obdobje	☐	☐	☐	☐
Slog pisanja	☐	☐	☐	☐
Kraj dogajanja	☐	☐	☐	☐
Nivo zahtevnosti (lahkoten, zahteven roman ...)	☐	☐	☐	☐
Fizične lastnosti gradiva (obseg, teža, format, velikost črk ...)	☐	☐	☐	☐

Q7 - Naštejte nekaj situacij, ko je uporabniku težko svetovati?

Q8 - Kakšno pomoč izberete, ko uporabniku ne znate svetovati?

Možnih je več odgovorov.

- Vedno mu lahko svetujem.
- Uporabim spletni iskalnik Google.
- Uporabim katalog COBISS.
- Povprašam sodelavce za pomoč.
- Za nasvet pokličem v drugo enoto knjižnice.
- Uporabnika napotim drugam.

Q9 – Kako pogosto uporabnika povabite, da ob naslednjem obisku knjižnice deli z vami mnenje o ustreznosti vašega svetovanja?

- Pogosto.
- Včasih.
- Redko.
- Nikoli.

Q10 - Ocenite, kako pomembne se vam zdijo naslednje lastnosti svetovalnega knjižničarja.

	Nepomembno	Niti pomembno niti nepomembno	Pomembno	Zelo pomembno
Komunikativnost	☐	☐	☐	☐
Dober spomin	☐	☐	☐	☐
Razgledanost	☐	☐	☐	☐
Natančnost	☐	☐	☐	☐
Smisel za humor	☐	☐	☐	☐
Odprtost	☐	☐	☐	☐
Prijaznost	☐	☐	☐	☐
Potrpežljivost	☐	☐	☐	☐
Ustrežljivost	☐	☐	☐	☐
Urejen videz	☐	☐	☐	☐

Q11 - Ocenite, kako pomembne se vam zdijo naslednje spretnosti svetovalnega knjižničarja.

	Nepomembno	Niti pomembno niti nepomembno	Pomembno	Zelo pomembno
Poznavanje različnih žanrov	☐	☐	☐	☐
Poznavanje avtorjev	☐	☐	☐	☐
Poznavanje vsebin gradiva	☐	☐	☐	☐
Dobre sposobnosti iskanja po katalogu	☐	☐	☐	☐
Dobre sposobnosti iskanja po policah	☐	☐	☐	☐

Q12 – Kako bi ocenili svoje svetovalno delo?

- Zelo dobro.
 Dobro.
 Povprečno.
 Podpovprečno.
 Slabo.

Q13 - Ali za potrebe bralnega svetovanja berete tudi gradivo, ki je zunaj vaših osebnih zanimanj?

- Da.
 Ne.

Q14 – Katere dejavnosti vam pri bralnem svetovanju najbolj koristijo? Označite od 1 do 7 (1 = najbolj koristi, 7 = najmanj koristi).

- Moje bralne izkušnje
 Pogovori s sodelavci o knjigah
 Pogovori z obiskovalci knjižnice o knjigah
 Branje objav o knjigah v časopisih in revijah
 Brskanje po spletnih virih o knjigah
 Spremljanje socialnih omrežij
 Spremljanje radijskih in televizijskih oddaj o knjigah

Q15 - Naštejte nekaj spletni virov, ki vam pomagajo pri bralnem svetovanju?

Q16 - Kako pogosto berete knjižne recenzije?

	Pogosto	Včasih	Redko	Nikoli
V časopisih/časnikih	☐	☐	☐	☐
Na spletu	☐	☐	☐	☐
V revijah	☐	☐	☐	☐

Q17 - Ali spremljate kakšen literarni blog?

- Da.
 Ne.

Q18 - Ali vodite katerega od naslednjih seznamov?

- Možnih je več odgovorov
 Knjige, ki ste jih prebrali.

Homec, P., Bralno svetovanje odraslim bralcem v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka.
Pisna naloga za bibliotekarski izpit

- Popularne knjige.
- Knjige ali avtorji, ki so si med sabo podobni.
- Knjige, ki bi jih radi prebrali.
- Drugo:

Q19 - Ali imate v knjižnici na voljo kakšen seznam gradiva, ki vam pomaga pri svetovanju odraslim bralcem (npr. seznam popularnih avtorjev, vrstni red knjig v zbirkah, seznam knjižnih uspešnic, podobnih knjig, avtorjev ...?)

- Da.
- Ne.

IF (1) Q19 = [1] (da)

Q20 - Kako se seznam imenuje?

Q21 - Ali menite, da za izvajanje storitve bralnega svetovanja potrebujete dodatna izobraževanja?

- Da.
- Ne.

Q22 - Ali ste se v preteklosti že kdaj udeležili izobraževanja na temo bralnega svetovanja?

- Da.
- Ne.

Q23 – Ali menite, da bi v knjižnici morali imeti čas, namenjen internemu izobraževanju, kjer bi bil čas namenjen predstavitvi gradiv in razpravam o njih?

- Da.
- Ne.

Q24 - Katere načine pasivnega bralnega svetovanja poznate v vaši knjižnici?

Možnih je več odgovorov.

- Razstave gradiva.
- Priporočilni sezname v tiskani obliki.
- Priporočilni prispevki za radijsko oddajo.
- Priporočila na spletni strani knjižnice.
- Priporočila na socialnih omrežjih knjižnice.
- Priporočila v revijah.
- Drugo:

Q25 - Ali ste mnenja, da bi morali imeti v knjižnici več prostora za razstavljanje gradiva?

- Da.
- Ne.

Q26 - Ali menite, da bi morala knjižnica objavljati seznam knjižnih novosti?

	Da	Ne
V tiskani obliki	☐	☐
Na spletni strani knjižnice	☐	☐
Na socialnih omrežjih knjižnice	☐	☐